

Pannon Egyetem, MFTK

**Kari Tudományos Diákköri Konferencia
és
Fiatal Kutatók Színrelépése**

2012 tavasz

**Hogyan mutat rá a palesztin-izraeli konfliktus az Európai
Unió közös külpolitikájának gyengeségeire?**

Jelige: KAD 351

TARTALOM

1. BEVEZETÉS.....	4
2. AZ EURÓPAI UNIÓ KÜLPOLITIKÁJA.....	6
2.1. AZ EURÓPAI POLITIKAI EGYÜTTMŰKÖDÉSTŐL AZ AMSZTERDAMI SZERZŐDÉSIG.....	6
2.2. AZ AMSZTERDAMI SZERZŐDÉS	8
2.2.1. <i>A KKBP eszközrendszere és döntéshozatali rendje Amszterdam után</i>	9
2.2.2. <i>Az európai biztonság- és védelempolitika</i>	11
2.3. A KKBP A LISSZABONI SZERZŐDÉS UTÁN.....	13
2.4. AZ EU AZ ENSZ-BEN	17
3. A PALESZTIN-IZRAELI KONFLIKTUS	17
3.1. A KONFLIKTUS HÁTTERE.....	19
3.1.1. <i>A politikai cionizmus és az arab nacionalizmus szembenállása</i>	19
3.1.2. <i>Nagy-Britannia térségben betöltött szerepe</i>	20
3.1.3. <i>Izrael állam megalakulása</i>	21
3.1.4. <i>Az arab-izraeli háborúk</i>	21
3.1.5. <i>Béketervek és béketárgyalások</i>	22
3.2. A 2008-AS GÁZAI KONFLIKTUS SZEREPLŐI ÉS A FŐ ELEMEI	23
3.3. A PALESZTIN ENSZ-TAGSÁG KÉRELME	25
4. A GÁZAI VÁLSÁG NEMZETKÖZI HATÁSAI	26
4.1. AZ USA ÉS AZ ENSZ REAKCIÓJA	26
4.2. AZ ÁLTALÁNOS ÜGYEK ÉS KÜLKAPCSOLATOK TANÁCSÁNAK ÁLLÁSPONTJA	27
4.3. AZ EURÓPAI PARLAMENT FELSZÓLÍTÁSA	29
4.4. A „TROJKA” SZEREPE	31
4.5. TAGÁLLAMOK ÁLLÁSPONTJAI.....	32
4.5.1. <i>Eltérő álláspont bal- vagy jobboldali kormány esetén</i>	32
4.5.2. <i>Transzatlanti igazodás</i>	35
4.5.3. <i>Az arab államokkal jó kapcsolatokat ápoló országok</i>	36
4.5.4. <i>A német modell</i>	38
4.5.5. <i>Összegzés a tagállami állásfoglalásokról</i>	39
5. A PALESZTIN ÁLLAMISÁG KÉRDÉSE AZ ENSZ ELŐTT ÉS NEMZETKÖZI HATÁSAI .	41
5.1. TAGÁLLAMI NÉZŐPONTOK ÉS VÉLEMÉNYEK	42
5.1.1. <i>Eltérő állásfoglalás bal- vagy jobboldali kormány esetén</i>	42
5.1.2. <i>Transzatlanti igazodás</i>	42
5.1.3. <i>Arab államokkal jó kapcsolatokat ápoló országok</i>	43

5.1.4. <i>A német modell</i>	44
5.2. CATHERINE ASHTON, AZ EU KÜL- ÉS BIZTONSÁGPOLITIKAI FŐKÉPVISELŐJE	44
5.3. VITA AZ EURÓPAI PARLAMENTBEN	45
5.4. ÖSSZEGZÉS AZ EU ÉS A TAGÁLLAMOK ÁLLÁSPONTJAI RÓL	45
6. ÖSSZEGZÉS A KÖZÖS KÜLPOLITIKÁT ÉRINTŐ VÁLTOZÁSOKRÓL	47
IRODALOMJEGYZÉK	49

1. Bevezetés

Kutatásom témáját az Európai Unió külpolitikájának vizsgálata képezi a palesztin-izraeli konfliktussal kapcsolatos állásfoglalások tükrében.

A közös külpolitika kialakításának igénye nem az Európai Közösség megszületésével egyidős, annál fiatalabb folyamatról van szó, amely különleges területté vált az Unió életében. Az Európai Unió mérföldköveinek számító szerződésekben egyre inkább megjelenik egy olyan intézményi és döntéshozatali rendszer, amely a közös külpolitika gyakorlásának lehetőségét biztosíthatja. Azonban jelentős mértékben befolyásolja az említett terület működését az a tény, hogy a külpolitika a tagállami szuverenitás részét képezi.

A palesztin-izraeli konfliktuson belül a 2008. decemberi gázai konfliktust, valamint a 2011-es palesztin államiság létrehozására tett törekvéseket emelem ki, mi szerint szeptember 23-án Mahmúd Abbász benyújtotta az ENSZ felé a palesztin állam tagfelvételi kérelmét. Tulajdonképpen mindkét esemény „visszhangja” rámutat az éppen érvényes szerződések által meghatározott közös külpolitika működésének gyengeségeire és hiányosságaira.

2008-ban még az Amszterdami Szerződés vonatkozott az EU közös külpolitikájának a működésére. 2011-ben már a Lisszaboni Szerződés által megfogalmazott új rendelkezések tették lehetővé az Unió egységesebb állásfoglalását, illetve kínálták a határozott fellépés esélyét.

A kiemelt események kapcsán olyan fontos elméleti kérdések is érinthetők, melyek az európai integráció irányára mutatnak rá: Tehát a Lisszaboni Szerződés közös külpolitikát érintő újításai valóban egységesebbé teszik-e a tagországok külpolitikai állásfoglalását, hatékonyabbá teszi-e az Unió fellépését a nemzetközi szinten? További fontos kérdés még, hogy a Szerződés rendelkezései által a közös kül- és biztonságpolitikáról sugallt kép sejtet-e egyfajta elmozdulást az eddig jellemző együttműködés terén? Az EU-n belül inkább a kormányköziség dominált, mint a nemzetek felé helyezett értékek és érdekek. Tehát a Lisszaboni Szerződés rendelkezései által létrejött külpolitikai együttműködés a gyakorlatban mutat-e egyfajta eltolódást a kormányközi együttműködéstől a szupranacionális jelleg felé?

Célom nem az egyes országokban végbement esetleges véleményváltozások vizsgálata, valamint a két kiemelt konfliktussal kapcsolatos állásfoglalások összehasonlítása, hanem a különböző hozzáállásokra, az eltérő nézőpontokra, valamint az egység és az egységes vélemény hiányára való rámutatás.

A kutatás módszere összehasonlító elemzés, elkészítéséhez a rendelkezésre álló szakirodalom feldolgozása mellett a primer forrásokat részesítettem előnyben, mint az Európai Unió hivatalos honlapjain található információk, onnan letölthető dokumentumok, szerződések szövegei, ülések jegyzőkönyvei, a tagországok külügyminisztériumainak honlapján megtalálható hivatalos közlemények.

2. Az Európai Unió külpolitikája

Az Európai Uniót alkotó tagállamok szuverenitásuk egyik legfontosabb területének tekintik az önálló külpolitikai tevékenységüket. Ennek ellenére az európai integráció története során megjelenik a közösségi szintű kül- és biztonságpolitika igénye és terve. Azonban a közös külpolitika kialakítása és működése az Európai Unió történetében sosem volt akadálymentes folyamat, melynek hátráltató tényezői között nem csak a tagállami szuverenitás szerepel: léteztek és léteznek más nemzetközi szervezetek is a világon, melyek hatósága lefedi a közös kül- és biztonságpolitika területét.

A Római Szerződés által 1957-ben létrehozott Európai Gazdasági Közösség (EGK) egy olyan államok közötti – elsősorban gazdasági – együttműködés volt, amely sikerességének és bővülésének köszönhetően a nemzetközi szinten is potenciális gazdasági szereplőként tudott fellépni, de a kialakult gazdasági potenciál mellett a nemzetközi politikában is hangsúlyos szerepvállalást kívánt elérni.

A közös külpolitika tartalmát az Európai Politikai Együttműködés létrehozásától napjainkig számos alkalommal átalakították, melyek közül a 2008-ban és a 2011-ben érvényben lévő külpolitikai rendelkezésekre fektettem a nagyobb hangsúlyt – a 2008-as gázai válsághoz, illetve a 2011 szeptemberében az ENSZ felé benyújtott palesztin állam tagfelvételi kérelméhez kapcsolódva.

2.1. Az Európai Politikai Együttműködéstől az Amszterdami Szerződésig

Az EK megalakulása után az 1969-es hágai csúcstalálkozón kapott komolyabb hangot a közös külpolitika kialakításának igénye. A találkozó és a Davignon-jelentés hatására a tagállamok egy olyan külpolitikai együttműködést hoztak létre, melynek célja a tagállamok közös külpolitikai álláspontjának kialakítása volt. Ez az 1970-ben megalkotott külpolitikai együttműködés az Európai Politikai Együttműködés (EPE) nevet kapta, amit csak 1986-ban intézményesített az Egységes Európai Okmány. Működésének legfelsőbb szintjét az Európai Tanács, az állam- és kormányfők fóruma adta, bár fontos szerep jutott a külügyminiszterek találkozóinak és az ún. Politikai

Bizottságnak is. Az EPE működését a tagállamok közötti konszenzus jelentette, amely azonban kevésnek bizonyult a közös külpolitikai álláspont kialakításához, valamint a közös fellépéshez. A nagyobb tagállamok nagyobb hajlandóságot mutattak az önálló külpolitikai cselekedetekre. Azonban a közös kül- és biztonságpolitika kialakításának szükségessége egyre nyilvánvalóbbá vált, ahogyan a világgazdasági folyamatokban való eredményesebb fellépések igénye erősödött. További, a közös külpolitika mellett szóló tényezőként játszott szerepet a rendszerváltások során a közép-kelet-európai térség önállósulása, valamint a német egység kérdése is.¹

Mindezen állításokat alátámasztja a Maastrichti Szerződéssel létrehozott Európai Unió, melynek második pillérévé tették a közös kül- és biztonságpolitikát (KKBP). Az Európai Unió (már) közös külpolitikája még mindig kormányközi alapon működött, tehát a második pillér eltért az általában a közösségi pillérre jellemző, kizárólag közösségi alapon működő mechanizmustól.²

Az 1992-es Európai Unióról szóló Szerződés³ 11. cikkében lefektette, melyek a KKBP célkitűzései: fenntartani a békét, előmozdítani a nemzetközi együttműködést, fejleszteni a demokráciát és jogállamiságot, tiszteletben tartani az emberi jogokat és az alapvető szabadságokat. A szerződés továbbá előírta a tagállamok számára, hogy a külpolitikai tevékenységüket össze kell hangolniuk a nemzetközi szervezetekben: megkövetelte a politikai szolidaritás erősítése és fejlesztése érdekében az együttműködést, az Unió érdekeivel és összetartó erejével ellentétes cselekedetektől pedig a tartózkodást. A tagállamok védelem- és biztonságpolitikájának a sajátosságaira nem akart hatással lenni az EU. A KKBP működésében és irányításában a tagállami kormányok mellett a Tanács és az Európai Tanács kapott szerepet, de a kormányközi jelleget továbbra is megtartotta az együttműködés. A Maastrichti Szerződés értelmében a második pillérben egyhangú döntéshozatallal irányítottak. Az Európai Unióról szóló szerződés már lehetőséget kínált az egységes fellépésre a nemzetközi politikában. Az 1992-es változások után a közös külpolitika elért bizonyos sikereket, de ezek főleg a humanitárius akciók területén

¹ Horváth Zoltán: *Kézikönyv az Európai Unióról*. HVG-Orac, Budapest, 2007. 486-510.o.

² Uo.

³ Szerződés az Európai Unióról. 11. cikk (1) és (2) bekezdés.
http://www.euvonal.hu/kulugy/upload/M_26/rek5/7.pdf Letöltve: 2010. 04. 12.

mutatkoztak meg. A tagállamoknak nem sikerült a külpolitikájukat „közös” mederbe terelni. Ahogyan a nagyobb országok előtérbe helyezték saját érdekeiket külpolitikájuk kialakításában⁴ (kihagyva a többi tagállammal való egyeztetést), úgy a kis államoknak is nehézséget jelentett a saját érdek feladása a közösekért.⁵

2.2. Az Amszterdami Szerződés

1997-ben az Amszterdami Szerződés aláírásával az EU tagországainak az volt a céljuk, hogy javítsák a közös kül- és biztonságpolitika működését új elemek bevezetésével és szervezeti változtatásokkal. A KKBP jogi eszközein is változtattak: a végrehajtó jellegű határozatoknál lehetőséget kínált egy új jogi aktus bevezetése (a minősített többségi döntéshozatal) a közös stratégiák elfogadására. Továbbá a Szerződés megteremtette a tartózkodás lehetőségét: azok az államok, melyek nem akarnak a fellépésekben sem részt venni, sem megakadályozni azokat – élhetnek a konstruktív távolmaradás intézményével.⁶

Azzal a céllal, hogy hitelesebbé tegyék az EU fellépéseit és álláspontját, létrehozták a kül- és biztonságpolitikai főképviselő⁷ (High Representative for CFSP) tisztségét, amely posztot a Szerződés értelmében a Tanács főtitkára töltött be.⁸ A rendelkezés célja az volt, hogy a főképviselő által az EU álláspontja köthető legyen egy olyan személyhez, aki arcot mutat a külvilág felé, aki a tagállamok közös külpolitikáját képviseli. A főképviselő feladata volt segíteni a Tanács elnökének/elnökségének külpolitikai tevékenységét, amely a gyakorlati működéssel kapcsolatban további problémákat vetett fel. Az ekkor létrehozott főképviselői feladatkör tisztázatlansága miatt előfordulhatott,

⁴ Például kihagyva a többi állammal való egyeztetést: Németország Horvátországgal kapcsolatos önálló elismerése; Franciaország felújította az atomkísérleteit; Nagy-Britannia USA-barát támogatását bizonyító fellépése Irakkal szemben

⁵ Horváth Zoltán: *Kézikönyv az Európai Unióról*. HVG-Orac, Budapest, 2007. 486-510.o.

⁶ Uo.

⁷ Kül- és biztonságpolitika. In: *Az Európai Unió portálja* http://europa.eu/pol/cfsp/index_hu.htm (Utolsó nézet: 2010. 04. 12.)

⁸ Javier Solana. <http://www.consilium.europa.eu/javier-solana-offline/javier-solana-new-home-page?lang=en> (Utolsó nézet: 2012.04.18.)

hogy ütközött egymással a kül- és biztonságpolitikai főképviseelő és a Bizottság külkapcsolatokért felelős biztos kompetenciája.⁹

Szintén az Amszterdami Szerződés újítása az ún. trojka¹⁰ szerepének megváltoztatása: a Tanács soros elnöke, a főtitkára és az Európai Bizottság külkapcsolatokért felelős biztosa alkották az „új” hármast. A trojka feladata volt, hogy képviselje az EU-t és annak közös álláspontját a nemzetközi tárgyalásokon. Komolyabb feladatok teljesítését csak válsághelyzetek indokolhatták. A Politikai Tervező és Korai Előrejelző Egység létrehozásáról egy az Amszterdami Szerződéshez csatolt nyilatkozat rendelkezett. Az egység feladataul tulajdonképpen a tervezést és az elemzést kapta: nyomon követni a nemzetközi eseményeket és elemezni azokat, mindemellett meghatározni a KKBP érdekeit és területeit, illetve előre jelezni a lehetséges válsághelyzeteket.¹¹

A közös kül- és biztonságpolitikán belül szerepet játszott a Politikai Bizottság, amit felváltott a 2000-ben megalakított Politikai és Biztonsági Bizottság. Amszterdam óta a COREPER is bekapcsolódott a KKBP döntéshozatalába, mivel a COREPER készíti elő a Tanács minden ülését.¹²

A Szerződés úgy rendelkezett, hogy a KKBP működéséhez szükséges forrásokat az Európai Közösségek költségvetése fedezi – a katonai és védelmi tevékenységre fordított kiadások kivételével – melyeket nemzeti költségvetésből fizetnek a tagállamok.¹³

2.2.1. A KKBP eszközrendszere és döntéshozatali rendje Amszterdam után

Tehát az Amszterdami Szerződés életbe lépése után a közös kül- és biztonságpolitikát érintő ügyeket a Tanácson belül vitatták meg a tagállamok, akiknek további feladatuk volt még, hogy a nemzetközi szervezetekben és konferenciákon összehangolják

⁹ Horváth Zoltán: *Kézikönyv az Európai Unióról*. HVG-Orac, Budapest, 2007. 486-510.o.

¹⁰ A trojkát eddig a Tanács aktuális, előző és következő soros elnökének hármasa alkotta.

¹¹ Horváth Zoltán: *Kézikönyv az Európai Unióról*. HVG-Orac, Budapest, 2007. 486-510.o.

¹² Uo.

¹³ Uo.

cselekedeteiket. Olyan esetekben, amelyekben az adott nemzetközi szervezetnek¹⁴ nem minden uniós tagállam volt a tagja, a szervezetben részt vevő tagállamok feleltek a közös uniós álláspont képviseléséért.¹⁵

Jogi eszközök tekintetében az Amszterdami Szerződés értelmében az Európai Unió elfogadhatott általános iránymutatásokat a KKBP elveire, határozatokat a közös stratégiákra, együttes fellépéseket és közös álláspontokat.¹⁶

Amszterdam után az Európai Unió Tanácsa és az Európai Tanács közötti feladatmegosztás a következőképpen nézett ki: Az Európai Tanács feladata volt a KKBP irányítása stratégiai szinten, miközben a Tanács az Unió egységes és eredményes fellépéséért felelt, és elfogadta a KKBP működésével kapcsolatos döntéseket. Az Európai Tanács feladata volt meghatározni a KKBP elveit és az általános iránymutatásait, valamint az Unió közös stratégiáinak céljait, időtartamát és a rendelkezésre álló eszközöket. Az Európai Tanácsnak a Tanács tett ajánlásokat a közös stratégiákra. A Tanács feladata volt az EU műveleti fellépésének szükségességekor elfogadni az együttes fellépéseket, a közös álláspontokat¹⁷, továbbá a végrehajtó jellegű határozatokat.¹⁸

A Bizottság nem rendelkezett kizárólagos kezdeményezési jogkörrel: a tagállamoknak is lehetőségük volt a Tanács elé utalni azokat a kérdéseket, amelyek a közös kül- és biztonságpolitikával kapcsolatosak. A Parlamentnek egyfajta „laza” konzultációs kötelezettsége volt a KKBP kapcsán. A Parlamentet az elnökség és a Bizottság tájékoztatta rendszeresen a KKBP alakulásáról. A Parlament kérdéseket intézhetett és ajánlásokat fogalmazhatott meg a Tanács felé.¹⁹

¹⁴ pl. ENSZ Biztonsági Tanácsa

¹⁵ Horváth Zoltán – Ódor Bálint: *Az Európai Unió szerződéses reformja. Az Unió Lisszabon után.* HVG-Orac, Budapest, 2008. 289-292. o.

¹⁶ Uo. 292.o.

¹⁷ A közös álláspontokban azt fejtik ki, hogy az EU-nak milyen a viszonya a földrajzi vagy az adott tárgykörrel kapcsolatos kérdésekhez.

¹⁸ Horváth Zoltán – Ódor Bálint: *Az Európai Unió szerződéses reformja. Az Unió Lisszabon után.* HVG-Orac, Budapest, 2008. 292. o.

¹⁹ Uo. 292-293. o.

A második pillérben a Tanács egyhangúlag hozta meg a közös kül- és biztonságpolitikai döntéseket, azonban a tagállamoknak lehetőségük volt a tartózkodásra. A Tanács bizonyos esetekben minősített többségi szavazással hozott határozatot.²⁰ Az adott ügy az Európai Tanács elé kerülhetett egyhangú határozathozatalra, ha a Tanács minősített többséggel kérte azt.²¹

A nemzetközi megállapodások megkötésének esetében a tárgyalások elindításához a Tanács megbízhatta az elnökséget. Az elnökség viszont fordulhatott segítségért a Bizottsághoz. A nemzetközi megállapodás megkötése mindig a Tanács feladata volt az elnökség ajánlása alapján. Egyhangú határozatra került sor a Tanácsban, ha a megállapodás egyhangúságot igénylő belső határozatokat vont maga után. Viszont minősített többségi szavazást igényelt az együttes fellépés vagy közös álláspont céljával megkötendő egyezség.^{22 23}

2.2.2. Az európai biztonság- és védelempolitika

A közös külpolitika kialakításának védelmi szerepe is volt, ezért kapott a külpolitika és a biztonságpolitika egy pillérben helyet. A védelmi feladatokért is felelős 3 nemzetközi szerv – az Európai Unió, a NATO és a Nyugat-európai Unió (NYEU) – tevékenységi területe között meg kellett találni a működési egyensúlyt.²⁴ Az Amszterdami Szerződés a NYEU integrálásának lehetőségét a Tanács döntésére bízta, mivel felmerült a NYEU szerepének kérdése az Európai Unióé és a NATO-é mellett. 2000-ben a NYEU tagjai a marseille-i ülésükön úgy döntöttek, hogy következő év július 1-jétől megszüntetik a

²⁰ A közös stratégia alapján történő együttes fellépéskor, határozathozatal vagy közös álláspont elfogadásakor; valamint a határozatelfogadásakor együttes fellépésre és közös álláspontra; illetve különleges képviselő kinevezésekor földrajzi vagy tematikus kérdéssel kapcsolatban.

²¹ Horváth Zoltán – Ódor Bálint: *Az Európai Unió szerződéses reformja. Az Unió Lisszabon után*. HVG-Orac, Budapest, 2008. 293. o.

²² A Nizzai Szerződés (2001) lehetőséget biztosított a megerősített együttműködésre is, amely azonban csak azokra a döntésekre vonatkozott, amelyek egyhangú határozattal születtek, valamint céljuk az együttes fellépés és a közös álláspont elérése volt – kivételt képeztek a védelmi és katonai ügyek. Nizzai Szerződés. http://www.euvonal.hu/kulugy/upload/M_26/rek5/6.pdf (Utolsó nézet: 2011. 10. 23.)

²³ Horváth Zoltán – Ódor Bálint: *Az Európai Unió szerződéses reformja. Az Unió Lisszabon után*. HVG-Orac, Budapest, 2008. 293. o.

²⁴ WEU today (2000). Elérhető: <http://www.weu.int/> (Utolsó nézet: 2011. 10. 22.)

szervezet érdemi működését, csak névlegesen maradt fenn: tehát a NYEU bizonyos szervei maradtak, egyeseket pedig „beépítettek” az EU-ba.²⁵

Ezután az EU-NATO viszony rendezésének feladata maradt hátra az európai biztonságpolitika területén. Megkezdődtek az EU-NATO tárgyalások: 2003-ban pedig megkötötték a Berlin Plus NATO-EU biztonsági megállapodást.²⁶ Az 1999 júniusában megrendezett kölni ülés indította el az európai biztonság- és védelmi politika (EBVP) kialakulását, melynek feladatait az 1999. decemberi helsinki csúcson konkretizálta, a 2000. decemberi nizzai csúcson pedig megerősítette.²⁷

2003 decemberében létrejött az Európai Biztonsági Stratégia – az Európai Tanács jóváhagyásával.²⁸ Az EU biztonsági stratégiáját kiemelten érintő terület a Közel-Kelet – a Balkán és a Földközi-tenger térsége mellett.²⁹

Az európai biztonság- és védelempolitika nem közös védelmi, hanem alapvetően válságkezelési feladatokat takar, melyeket 2003-tól kezdve lát el.³⁰ Így (sok más EBPV művelet³¹ között) 2005 novemberében az EUBAM Rafah³² határellenőrzés-támogató misszió, 2006 januárjában pedig az EUPOL COPPS³³ rendőri misszió kezdte meg működését a palesztin területeken.³⁴

²⁵ Horváth Zoltán: *Kézikönyv az Európai Unióról*. HVG-Orac, Budapest, 2007. 505-506.

²⁶ Az egyezség lehetőségeket biztosított az EU-nak NATO eszközök használatára, valamint hozzáférést a NATO tervezési képességeihez az EU válságkezelő műveletek vezetése során (a megfelelő NATO-EU konzultációs mechanizmussal).

²⁷ Horváth Zoltán: *Kézikönyv az Európai Unióról*. HVG-Orac, Budapest, 2007. 505-506.

²⁸ A Stratégia célja azokat a fontos biztonsági kihívásokat feltérképezni, melyek az Európai Unióra várnak, valamint ezekre válaszul stratégiai célkitűzéseket kidolgozni. Kiemelt feladata pedig a szomszédos régiókban a biztonság kialakításának segítése, továbbá a többoldalú együttműködésekkel fenntartott nemzetközi rend érdekében is ki kell állnia.

²⁹ Horváth Zoltán: *Kézikönyv az Európai Unióról*. HVG-Orac, Budapest, 2007. 508-509. o.

³⁰ Uo. 506-507. o.

³¹ Kül- és biztonságpolitika. In: *Az Európai Unió portálja* http://europa.eu/pol/cfsp/index_hu.htm (Utolsó nézet: 2010. 04. 12.)

³² EUBAM Rafah. Elérhető: <http://www.eubam-rafah.eu> (Utolsó nézet: 2012. április 17.)

³³ EUPOL COPPS <http://www.consilium.europa.eu> (Utolsó nézet: 2012. április 17.)

³⁴ Az EUBAM Rafah határellenőrzés-támogató misszió azután kezdte meg a működését, miután Izrael és a Palesztin Hatóság megállapodott a határforgalom ügyét illetően. Az EUPOL COPPS működésével az EU támogatja a Palesztin Hatóságot, hogy eleget tegyen az „Útiterv”-ben (Roadmap) meghatározott kötelezettségeinek – különös tekintettel a biztonságra és az intézményépítésre. Az EUPOL COPPS

2.3. A KKBP a Lisszaboni Szerződés után

A 2009. december 1-jétől hatályba lépett Lisszaboni Szerződés³⁵ reformjai jogi személyiséggel ruházták fel az Európai Uniót, valamint a közös kül- és biztonságpolitika területén a belső intézményi reformok és a KKBP döntéshozatali és eszközrendszerének változtatásai újabb lehetőségeket nyitottak az Unió előtt, hogy egységesen tudjon fellépni a világban.

A Lisszaboni Szerződés fontos változtatásai közé tartozik, hogy megszünteti a pillérrendszert, Bár ennek ellenére nem változtat sem a KKBP kormányközi jellegén, sem a döntéshozatal és a működési szabályok „különállásán”, azonban a továbblépés lehetőségét magában hordja. A felülvizsgált EU-Szerződés 24. cikke tartalmazza a KKBP „különállását”, továbbá felhatalmazza az EU-t a külpolitika összes területére kiterjedő közös kül- és biztonságpolitika, illetve a közös védelmet megteremtő védelmi politika kialakítására.³⁶

Az Európai Tanács egyhangú döntésére bízva a minősített többségi szavazás alkalmazását a közös kül- és biztonságpolitikát érintő döntések meghozatalában, mindezt „egy különleges átvezető záradékkal”.³⁷

Fontos újításnak számít az Európai Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviseelőjének intézménye a tevékenységét támogató külügyi szolgálattal együtt, továbbá az EU válságkezelő képességének kialakításához létrehozott „keretek és ösztönzők”. A védelempolitikában egy új együttműködési formát hozott létre, melynek célja, az EU-s

hozzájárul a hatékony rendőrségi struktúra kiépítéséhez, valamint tanácsot ad a bűnüldözés és a jogállamiság kapcsán – palesztin irányítás alatt.

³⁵ Treaty of Lisbon Elérhető: http://europa.eu/lisbon_treaty/full_text/index_en.htm (Utolsó nézet: 2011. 10. 23.)

³⁶ Horváth Zoltán – Ódor Bálint: *Az Európai Unió szerződéses reformja. Az Unió Lisszabon után.* HVG-Orac, Budapest, 2008. 296. o.

³⁷ Uo. 294-295. o.

szerepvállalás növekedésének biztosítása, anélkül, hogy a transzatlanti kapcsolatoknak ártana.³⁸

A Lisszaboni szerződés felülvizsgálta az addig érvényben lévő EU-Szerződést. Tehát a közös kül- és biztonságpolitikáról szóló rendelkezésekről a Lisszaboni Szerződés (V. címe) határoz. Az Unió külső tevékenységére vonatkozó általános rendelkezések és a közös kül- és biztonságpolitikára vonatkozó különös rendelkezések által már közös cikkben tárgyalja a Szerződés az EU külső tevékenységeit meghatározó alapelveket és célkitűzéseket.³⁹ Az EU külső tevékenységeinek célkitűzései között új elemek jelennek meg – kiemelve a fejlődő országokat segítségét, valamint a fenntartható gazdasági, társadalmi és környezeti fejlődést, a szegénység megszüntetését. Az EU célja egy olyan nemzetközi rendszer létrehozása, amelynek alapja egy meghatározó multilaterális együttműködés és a világ felelős kormányzása.⁴⁰

A jogalkotás területén az Európai Tanács vagy a Tanács iránymutatásokat adhat, és csak határozatokat fogadhat el. Tehát szűkült a jogalkotás köre a közös kül- és biztonságpolitikán belül. Az Európai Tanács szerepe a továbbiakban is stratégiaformáló, de feladatai már nem a KKBP elveinek és általános iránymutatásainak meghatározásaira korlátozódnak, hanem a stratégiai érdekek és a KKBP célkitűzéseinek kijelölésére, valamint az ezzel kapcsolatos iránymutatásokra. Az Európai Tanács stratégiaformálása és általános iránymutatása alapján a Tanács kidolgozza a közös kül- és biztonságpolitikát.⁴¹

A konstruktív tartózkodás intézménye megmaradt, azzal a változtatással, hogy a Tanács nem fogadhat el egy határozatot, ha azoknak a tagállamok legalább az egyharmada választja a konstruktív tartózkodást, amelyek az EU népességének legalább egyharmadát adják.⁴²

³⁸ Uo. 295.o.

³⁹ Az Európai Unióról Szóló Szerződés és az Európai Unió Működéséről Szóló Szerződés Egységes Szerkezetbe foglalt változata. 28- 41.o. Elérhető: http://europa.eu/lisbon_treaty/full_text/index_en.htm (Utolsó nézet: 2011. 10. 23.)

⁴⁰ Horváth Zoltán – Ódor Bálint: *Az Európai Unió szerződéses reformja. Az Unió Lisszabon után*. HVG-Orac, Budapest, 2008. 294-296. o.

⁴¹ Uo. 296-297. o.

⁴² Uo. 297.

Létfontosságú politikai okokkal bármelyik tagállam kérheti egy minőségi többséggel meghozott döntés felfüggesztését. Ilyenkor a kül- és biztonságpolitikai főképviselőnek tárgyalnia kell az adott tagállammal a megoldás ügyében. Ha nem találnak olyan megoldást, amit az adott tagállam elfogadna, akkor a Tanács minősített többséggel dönthet az Európai Tanács egyhangú döntéshozatala mellett.⁴³

Az újonnan létrejött Európai Külügyi Szolgálatot – amit a kül- és biztonságpolitikai főképviselő segítségével hoztak létre – a Tanács Főtitkársága és a Bizottság tisztviselői alkotják, valamint azok a személyek, akiket a nemzeti diplomáciai szolgálatok rendelnek ki.⁴⁴

Annak ellenére, hogy a Lisszaboni Szerződés változtat az Európai Parlament közös kül- és biztonságpolitikához kapcsolódó szerepén, így sem kap érdemi beleszólást abba. Néhány pontban megváltozik a tagállamok nemzetközi szervezetekben történő együttműködésének szabályozása is. Az Európai Bíróság hatásköre továbbra sem terjed ki a KKBP egész területére, csak két esetben. Az első eset az, amikor az EU-Szerződés 40. cikkének betartását ellenőrzi. A másik lehetőség – amikor a Lisszaboni Szerződés értelmében az Európai Bíróság hatásköre kiterjed – azon keresetek esete, amikor a természetes vagy jogi személyek korlátozását előíró határozatok jogszerűségét vizsgálja felül a Bíróság.⁴⁵

Fontos változtatás még az is, hogy a Lisszaboni Szerződés a minősített együttműködést a teljes KKBP területén engedi alkalmazni, mindehhez kilenc (korábban nyolc) tagállam részvétele szükséges, megindításához a Tanács egyhangú szavazása kell. A védelempolitikát érintő kérdések esetében egy új együttműködési forma, az állandó strukturált együttműködés jött létre.⁴⁶

Tehát az Európai Unió a Lisszaboni Szerződéssel hatásosabb fellépését is erősíteni kívánja a világban, amit intézkedései is bizonyítanak. Az Európai Tanács elnökének tisztsége „állandó” tisztség (ami két és fél évre szól). A külügyi és biztonságpolitikai

⁴³ Uo. 298. o.

⁴⁴ Európai Külügyi Szolgálat. http://eeas.europa.eu/background/index_hu.htm (Utolsó nézet: 2012. 04. 21.)

⁴⁵ Horváth Zoltán: *Kézikönyv az Európai Unióról*. HVG-Orac, Budapest, 2007. 299-300. o.

⁴⁶ Uo. 300. o.

főképviseelő az EU egységes és hivatalos fellépését erősíti. A külügyi és biztonságpolitikai főképviseelő az Európai Bizottság alelnöke, munkáját az Európai Külügyi Szolgálat biztosítja. Nemzetközi fellépését továbbá még azzal fokozza, hogy az Európai Unió önálló jogi személyiséget kap a Lisszaboni Szerződés által.⁴⁷

Összességében a Lisszaboni Szerződés az intézményi struktúrát próbálja hatékonyabbá tenni, bizonyítja ezt az Európai Parlament megerősített szerepe és az Unió intézményévé vált Európai Tanács. Az Európai Tanács első elnöke Herman Van Rompuy. A Tanács struktúráján belül az Általános Ügyek és Külkapcsolatok Tanácsa (amely a külügyminiszterekből áll) két külön Tanácsra vált szét: a Külügyek Tanácsára és az Általános Ügyek Tanácsára. A Külügyek Tanácsának elnöke Catherine Ashton, a külügyi és biztonságpolitikai főképviseelő.⁴⁸

Az Európai Unió a nemzetközi konfliktusok során ún. „puha” eszközökkel próbál segíteni, elsősorban a diplomácia útján. Beavatkozhat még a kereskedelmi eszközeivel, békefenntartó missziókkal és segítségnyújtási projektek finanszírozásával. A békefenntartáshoz és a humanitárius missziókhoz szükséges fegyveres állományt a tagországok biztosítják. Az Unió már számos helyre indított missziókat: a Balkán-félszigetre, Afrikába, Ázsiába és a Közel-Keletre is.⁴⁹

A Lisszaboni Szerződés az intézményi struktúra hatékonyságát növelte, a KKBP döntéshozatalát megnehezítő folyamaton nem változtatott, a tagállami egyetértések függvénye még mindig a külpolitika egységessége és sikere – bár a minősített többségi döntéshozatalra való áttérésre lehetőséget biztosított.

⁴⁷ Council of the European Union. Implementation of the Treaty of Lisbon. http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/111607.pdf (Utolsó nézet: 2011. 10. 23.)

⁴⁸ Az Európai Unió Tanácsa. Hatályba lépett a Lisszaboni Szerződés. <http://www.consilium.europa.eu/showFocus.aspx?id=1&focusId=422&lang=hu> (Utolsó nézet: 2010. 04. 12.)

⁴⁹ Kül- és biztonságpolitika. In: *Az Európai Unió portálja* http://europa.eu/pol/cfsp/index_hu.htm (Utolsó nézet: 2010. 04. 12.)

2.4. Az EU az ENSZ-ben

A Lisszaboni Szerződés által egységes jogi személyiséggel felruházott Európai Unió 2011. május 3-án szupermegfigyelői státuszt kapott az ENSZ-ben. A státusz felhatalmazza az Unió képviselőit, hogy felszólalhassanak a Közgyűlésben, javaslatokat tegyenek, módosításokat nyújtsanak be, valamint a válaszadás jogával is élhetnek. A megfigyelői státusból következően az EU nem rendelkezik szavazati joggal, valamint nem állíthat ki jelölteket ENSZ posztokra, de a speciális jogok által már képes az Európai Unió a „hangját hallatni” a világban.⁵⁰

3. A palesztin-izraeli konfliktus

A XX. század vége és a rövid XXI. századunk több nagy konfliktust is magában foglal, melyek fegyveres harcokkal, összecsapásokkal zajlottak – nem kevés áldozatot hagyva maguk után. A palesztin-izraeli konfliktus a Közel-Kelet egyik összetett konfliktusa, melyben mindkét fél ugyanazt a földet szeretné magáénak. De mindez túlmutat egy határvitán. Nagy szerepe van a két nép történelmének, eltérő kultúrájának, vallásának, továbbá annak, hogy a világ e konfliktusoktól izzó részén több nemzetközi érdek is találkozik.

Az első világháború után a brit uralomnak tagadhatatlan hatásai voltak a palesztinai mandátum életére, nem tudta megoldani, kezelni a mandátumon belüli ellentéteket, majd a második világháború után csökkent a befolyása. A második világháború európai zsidó-ellenes eseményei hatására a menekültek hulláma újabb eseményeket indított el és az Amerikai Egyesült Államok is feltűnt a térségben a zsidóságot támogatva. 1947-re a mandátum sorsa már az ENSZ kezében volt, ahol már a mandátummal kapcsolatos tagállami állásfoglalást meghatározták a közel-keleti érdekek. A hidegháború éveiben az USA Izraelt, a Szovjetunió pedig az arab államokat támogatta. A két nagyhatalom

⁵⁰ EU voice in the UN General Assembly. http://www.europa-eu-un.org/articles/en/article_10999_en.htm
(Utolsó nézet: 2011. 10. 23.)

kapcsolatát nagyban befolyásolták a közel-keleti konfliktusok, mint például az 1956-os szuezi válság és a negyedik arab-izraeli háború. A hidegháború végével az események a Közel-Keleten nem csitultak. Az 1990-es évektől az arab-izraeli ellentétben belül „főszerepet” kapott a palesztin-izraeli konfliktus.

Palesztin területeken a Gázai övezetet és Nyugati Partot (vagy más néven Ciszjordániát) értjük. A palesztinok régóta szeretnék létrehozni egy önálló államot, azonban ez az elképzelés több okból sem valósulhatott meg napjainkig. 1948-ban a brit mandátum (Palesztina) felbomlásával létrejött Izrael állam. Ezután kezdetét vették az arab-izraeli háborúk. A megszülető palesztin nemzeti mozgalom főleg a Gázai övezetben és a Nyugati Parton, valamint a szomszédos államok menekülttáboraiiban szerveződött. A Palesztin Felszabadítási Szervezet (PFSZ) vált vezető csoporttá a palesztinok körében még az 1967-es háború előtt, mely konfliktusban Izrael elfoglalta a Gázai övezetet, a Nyugati Partot és Kelet-Jeruzsálemet. A PFSZ-t a nemzetközi közösség Jasszer Arafat vezetése alatt kezdte elismerni helyi politikai erőként. 1993-ban sikerült a két felet tárgyalóasztalhoz ültetni, így az ekkor kötött Oslói Megállapodások által a Gázai övezetben és a Nyugati Parton megalakult a Palesztin Nemzeti Hatóság (mint ideiglenes politikai testület). A palesztin belpolitikai megosztottságból kifolyólag 2007-re a Gázai övezet a nyugat által terrorszervezetként és iszlamista szervezetként számon tartott Hamász vette át a vezetést. A Nyugati Part területén a nemzetközi közösség által is elismert Fatah örvend nagyobb népszerűségnek, melynek vezetője Mahmúd Abbász, a Palesztin Hatóság elnöke. A Gázai övezetben külön igazgatást vezető Hamász feje Ismail Haniya.⁵¹

Izrael állam 1848-as megalakulása óta konfliktusban áll a szomszédos arab országokkal, akikkel többször bocsátkozott regionális háborúba. 2005-ben Izrael kivonult a közel négy évtizedig megszállása alatt tartott Gázai övezetből. Azonban a Hamász 2007-ben magához ragadta az irányítást a Gázai területen, melyre Izrael a gazdasági blokád

⁵¹ Palestinian territories profile. Elérhető: <http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-14630174> (Utolsó nézet: 2012.04.22.)

fokozásával válaszolt, valamint 2008-ban katonai támadást indított a terület ellen, hogy megakadályozza, illetve leállítsa a határ menti rakétatámadásokat.⁵²

3.1. A konfliktus háttere

3.1.1. A politikai cionizmus és az arab nacionalizmus szembenállása

A 19. század végén a zsidók tömeges palesztinai letelepedésének oka a cionizmus volt, ami egy olyan nacionalista ideológia, amely a zsidók közti szolidaritáson alapul, illetve egy zsidó állam megteremtésére irányuló mozgalom. Szerintük az államuk legideálisabb helyszínéül Palesztina, illetve Izrael szolgál.⁵³ Az Európában feléledő nacionalizmus negatívan érintette a zsidóságot, olyannyira, hogy a 19. századra megjelent a politikai cionizmus. Vagyis a zsidó nemzetállam megteremtése – amely gondolat már korábban is létezett – új igénnyel bővült, mégpedig Izrael állam újraépítésével Palesztinában. Theodor Herzl munkásságának – a *Der Judenstaat* című munkájának – köszönhetően a mozgalom újabb követőkre talált. 1905-1914-ig megindult a zsidó betelepülők második hulláma.⁵⁴

Az arab nacionalizmus egy olyan mozgalom, melynek célja az arab országok egyesítése, valamint az idegen (nem arab) ellenőrzéstől való függetlenedés.⁵⁵

A palesztin nemzeti identitás kérdése egy újabb megosztó tényező nem csak a felek között, hanem a palesztin oldalon belül is.⁵⁶ Az arab nacionalizmus a palesztin nemzettudatot csak saját rendszerének részeként tudja értelmezni, az iszlamizmus pedig saját egységének megbontását látja benne.⁵⁷

⁵² Israel profile. Elérhető: <http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-14628835> (Utolsó nézet: 2012.04.22.)

⁵³ Arthur Goldschmidt Jr.: *A Közel-Kelet rövid története*. Maecenas Könyvek, Budapest, 1997. 440. o.

⁵⁴ Uo. 272-277. o.

⁵⁵ Ennek jegyében, 1945-ben született meg egy arab államok közti politikai szövetség, az Arab Liga. Arthur Goldschmidt Jr.: *A Közel-Kelet rövid története*. Maecenas Könyvek, Budapest, 1997. 438. o.

⁵⁶ Tehát arra a kérdésre, hogy mióta létezik palesztin nemzeti identitás vagy palesztin nép, minden tábor más választ ad. A cionista álláspont szerint soha nem volt példa önálló, független palesztin államra palesztin néppel. A palesztin oldal mérsékeltjei a 19. századra teszik a palesztin nemzet „születését”, míg a szélsőséges nacionalistái visszanyúlnak egészen a kánaániták idejére.

⁵⁷ Rostoványi Zsolt: *Együttélésre ítélve. Zsidók és palesztinok küzdelme a Szentföldért*. Corvinus Kiadó, Budapest, 2006. 211-212. o.

A palesztin identitás kialakulásához jelentős mértékben hozzá járult az első arab-izraeli háború, ami palesztinok tömegeit tett menekültté vagy kényszerített izraeli fennhatóság alatt élésre. A menekültek körében a palesztin identitás kialakulása intenzívebbé vált. Maga a palesztin nemzetné válás folyamata az 1960-as és '70-es években lépett egy olyan szintre (ami nem más, mint a politikai szint), amelyen a palesztinai nemzeti identitás megszilárdulhatott. Az 1967-es helyzet lényeges változást hozott. Palesztinok nagy számban menekültté vagy izraeli fennhatóság alá váltak – ismét. Az arab nacionalizmus hanyatlásával a palesztin nacionalizmus erősödött, politikai síkra lépett, valamint szervezeti formát is öltött. A palesztin mozgalmat az arab államok támogatták, főleg, hogy érdekük fűződött segíteni az Izraellel szemben fenyegetést jelentő félt.⁵⁸

3.1.2. Nagy-Britannia térségben betöltött szerepe

Az első világháború évei alatt a zsidó támogatottság megszerzése fontos szemponttá vált a hadban álló országok körében. Az első világháborúból az Oszmán Birodalom vesztesen került ki. A szövetségesek Palesztinát brit fennhatóság alá helyezték. Nagy-Britannia került abba a helyzetbe, hogy felkarolhatta a cionizmust, így kiadta a Balfour-nyilatkozatot, melyben ígéretet tett a zsidóknak, hogy támogatja őket palesztinai nemzetállamuk létrehozásában, miközben nem sérti meg az ott lakó muzulmánok és keresztények jogait. 1920-ban elkezdődött az arabok „nacionalista forrongása” a zsidók ellen. 1922-ben a palesztinai mandátum hivatalosan is megalakult. Nagy-Britannia térségben betöltött szerepe a mandátum megalakulását követően egyre többet veszített jelentőségéből.⁵⁹ 1945-től új támogató lépett színre az Amerikai Egyesült Államok személyében.⁶⁰

⁵⁸ Uo. 220-225. o.

⁵⁹ Uo. 277-286. o.

⁶⁰ Uo. 87-91. o.

3.1.3. Izrael állam megalakulása

1947-re már nem csak a britek és az amerikaiak álláspontja számított a mandátum sorsával kapcsolatban. A palesztinai probléma tárgyalása az ENSZ napirendjére került. A Közgyűlés felállított egy bizottságot (United Nations Special Committee of Palestine) a probléma kivizsgálására, amely egy felosztási tervet dolgozott ki a megoldás érdekében. Az ENSZ-tagállamok szavazatait sok tényező befolyásolta, például, hogy éppen melyik országnak milyen érdeke fűződött valamelyik oldal (arab vagy zsidó) támogatásához, illetve milyen viszonyok kötötték egy másik ENSZ-tagállamhoz. Az arabok élesen a határozat ellen voltak, szemben a zsidókkal, akiknek többsége támogatta a tervet. A két fél között összecsapások, terrorakciók kezdődtek. A kialakult háborús helyzetet látva az ENSZ már nem tartotta életképesnek a felosztást. A zsidók mind az ENSZ ellenőrzést, mind a javasolt tűzszünetet elutasították. 1948. május 14-én David Ben Gurion miniszterelnökségével megalakult Izrael Állam, amit nem sokkal ezután az USA és a Szovjetunió is elismert. Az államalapítás azonban az első arab-izraeli háború kitöréséhez vezetett.⁶¹

3.1.4. Az arab-izraeli háborúk

1848-tól számozzuk az arab-izraeli háborúkat. A harmadik arab-izraeli háború (a hatnapos háború) kezdetét vette 1967. június 5-én. A háború kimenetele mindkét oldalra nagy hatást gyakorolt. Izrael területének megnövekedése lélekszám-gyarapodással is járt, vagyis több mint 1 millió arab került a zsidó állam határain belülre. A nagy vereség egy új korszakot nyitott az arab oldalon: az arab nacionalizmus vezető szerepe elmúlt, helyette az iszlám fundamentalizmus kezdett dominálni. Az arab államok élesen elhatárolódtak Izraeltől, elutasították a békekötés és a tárgyalás lehetőségét, valamint magát az államot sem ismerték el. A nemzetközi közösség idejét érezte egy újabb rendezési határozatnak, így megszületett az ENSZ BT 242. számú határozata, amely igen meghatározó elemmé, fontos hivatkozási alappá vált.⁶²

⁶¹ Uo. 95-101. o.

⁶² Uo. 136-146. o.

Az arabok és izraeliek ötödik összecsapására Libanon területén került sor 1982-ben. Itt volt a PFSZ új főhadiszállása, amit Izrael fel akart számolni. A kéthónapos háború után a PFSZ Tuniszba költözött át, Izrael pedig békés elvonulást biztosított a palesztinoknak.⁶³

A 2006-ban az Izraeli Hadsereg és a Hezbollah között kirobbant a hatodik arab-izraeli háború, melyben szerepe volt Iránnak és Szíriának is. Irán valószínűsíthető tervei között szerepelt a segítségnyújtás a Hamásznak, Izrael célja pedig a Hezbollah dél-libanoni uralmának a megszüntetése volt.⁶⁴

3.1.5. Béketervek és béketárgyalások

Az arab-izraeli háborúk során nem született békekötés a felek között, bár ennek megkötésére születtek kísérletek, béketervek. Az ENSZ BT 242. számú határozatában is rendezési elveket fogalmazott meg, amit a 338. számúval „megerősített”. A közel-keleti konfliktust ugyanúgy meghatározta a szovjet-amerikai viszony, mint a hidegháborút és annak szakaszait. A nyugat-európai országok – köztük az Európai Gazdasági Közösség is – az amerikai Izrael-barát állásponttal szemben helyezkedtek el, 1980-ban a Velencei Deklarációban az ENSZ BT 242. számú határozatát támogatták, kiegészítve a palesztinok önrendelkezési jogával.⁶⁵

Az 1990-es évekre jelentősen megváltozott a nemzetközi politikai helyzet, a szovjet támogatás a Közel-Keleten egyre csökkent. Kitört az első palesztin intifáda.⁶⁶ Ilyen nemzetközi és regionális körülmények között vette kezdetét az oslói békefolyamat 1991. október 30-án a madridi konferenciával. Az oslói békefolyamat jelentős előrelépésének számít: több megállapodást is kötöttek a felek. 1993-ban megkötötték az Elvi Nyilatkozatot (Osló I.), 1994 májusában a Gáza-Jerikó egyezményt, 1995-ben

⁶³ Uo. 147-148. o.

⁶⁴ Tomolya János (2007): *A „34 napos” izraeli-libanoni háború*. 2-10. o.
http://www.zmne.hu/kulso/mhtt/hadtudomany/2007/1/2007_1_8.pdf Letöltve: 2010. 04. 12.

⁶⁵ Uo. 149-159. o.

⁶⁶ Kitörése meglepetésszerűen érintette a PFSZ-t is, nem csak az izraeli oldalt. A PFSZ megpróbált az élére állni, kevés sikerrel. Ekkor jött létre a Hamász, mint a PFSZ riválisa. Lásd: Uo. 164. o.

pedig az Átmeneti megállapodást (Osló II.). A megállapodások eredményeképp realizálták a palesztin önkormányzatiságot. ha részlegesen is, de megvalósult a Palesztin Hatóság önállósága. A második intifáda kitörésével az oslói folyamat diplomáciailag kudarcot vallott, de megmaradt a palesztin önkormányzatiság és az adminisztráció. 1993-ban Izrael hivatalosan is elismerte a PFSZ-t.⁶⁷

3.2. A 2008-as gázai konfliktus szereplői és a fő elemei

2000 szeptemberében kitört a második intifáda, a Palesztin Nemzeti Hatóság (PNH) megbénult, izraeli katonák vonultak újra az övezetbe. Előtérbe került az iszlám szerepe. 2005-ben Mahmúd Abbász lett a PNH elnöke, és egyben a PFSZ Végrehajtó Bizottságának főtitkára. Még 2005-ben kivonult Izrael a Gázai övezetből (megszűntek a zsidó települések és a katonai bázisok). 2006-ban a Hamász nyert a parlamenti választásokon, amivel szemben az USA, az EU és Izrael is próbálta a PNH elnökét támogatni. A nacionalista Fatah és az iszlám Hamász ellentétben álltak egymással. A Hamász 2007-ben magához ragadta a hatalmat a Gázai övezetben, amire Abbász válaszul ügyvivő kormányt állított fel.⁶⁸

A Hamász 1987-ben, az első intifáda kitörése után jött létre, Ahmed Jaszín sejk vezetésével. 1988-ban kiadott chartája – melyben célkitűzéseit fogalmazta meg – fundamentalista program. Ideológiájának az iszlám az alapja, célkitűzései között pedig a zsidókkal (a végsőig) folytatott harc szerepel. 1989-ben nyilvánították terrorista szervezetnek. A Hamász szervezete nem pusztán katonai, hanem számos szociális tevékenységre is anyagiakat fordít (mint például oktatási, kulturális, egészségügyi létesítmények működésének segítése, mecsetek, ingyenkonyhák, árvaházak támogatása), így jelentős támogatottságra tehet és tett is szert – főleg a második intifáda időszakában. A katonai szervezete 1991-ben jött létre Gázában.⁶⁹

⁶⁷ Oslói megállapodások. Elvi nyilatkozat. 1993. 09. 13. In: www.grotius.hu
<http://grotius.hu/publ/displ.asp?id=JNVXDG> Utolsó nézet: 2010. 04. 12.

⁶⁸ Gazdik Gyula (2009): A gázai válság. 1-2. o. In: www.grotius.hu
http://www.grotius.hu/doc/pub/RRSAUL/2009_52_gazdik_gyula.pdf Letöltés ideje: 2010. 04. 12.

⁶⁹ Uo. 4-6. o.

2008. június 19-én hathónapos (nem hivatalos) tűzszünet vette kezdetét a Hamász és Izrael között, amely időszakra vonatkozó ígérek nem teljesültek úgy, ahogyan azt tervezték. Eredetileg a Gázába tartó áruk mennyiségét növelni, az átkelőket megnyitni, a nem katonai célra használható szállítmányokra vonatkozó szállítási korlátokat feloldani és a fogolycseréről és a rafahi átjáró megnyitására tárgyalásokat folytatni kellett volna. Ezek a hónapok sem teltek el összecsapások nélkül, a palesztinok Izrael ellen 329 rakéta- és aknavető támadást, Izrael pedig 53 szárazföldi és 19 tengeri támadást indított. A november 4-i incidens után a helyzet súlyosabbá vált. December 18-án az élelmiszerszállítást is (átmenetileg) leállította az UNWRA, mivel egyre kevesebb élelmiszerszállítmány érkezett.⁷⁰

A hathónapos tűzszünet december 19-én lejárt, az ezutáni időszakra mindkét fél felkészült. A Hamász nem hosszabbította meg a tűzszünetet az izraeli blokád fennállása miatt, így ezzel a lépésével és a rakétatámadásokkal próbált célt érni az izraeli blokád feloldásában és egy olyan fegyverszünet megkötésében, amely (a palesztinok számára) kedvezőbb feltételekhez kötött. A Hamászt Szíria és a regionális vezető szerepre törekedő Irán is támogatta. Izrael az övezetből való kivonulása óta nagyobb biztonsági kihívásnak látta az övezethez közel elhelyezkedő izraeli települések állandó veszélyeztetettségéből kialakuló helyzetet. Izrael célja a Hamász rakétatámadásainak megszüntetése, katonai erejének meggyengítése, az övezet ellátásának akadályozása volt. A tűzszünet lejárta utáni napok azért voltak kedvezőbbek Izrael számára, mert az Amerikai Egyesült Államokban még a Bush-kormányzat volt hatalmon, így még a Bush-adminisztráció közel-keleti külpolitikájából adódó diplomáciai támogatást igyekeztek kihasználni. Az USA 2009. január 20-án hivatalba lépett új elnöke, Barack Obama külpolitikája már más álláspontot képviselt a közel-keleti események rendezésében. Az előző adminisztráció Izraellel együtt próbálta a Hamászt háttérbe szorítani, ehhez képest az Obama-adminisztráció a palesztin nemzeti egység megteremtését, valamint a Hamász politikai beágyazását támogatja.⁷¹

2008. december 28-án megkezdődött az „Öntött ólom” nevű támadás. A 22 000 főnyi, öt szektorba csoportosított Hamász erőire mért csapás súlyosnak bizonyult, a légi

⁷⁰ Uo. 3-8. o.

⁷¹ Uo. 8-9. o.

támadásoknak nem csak katonai, hanem polgári célpontjai is voltak: a Gázai Egyetem, kulturális intézmények, mecsetek, kormányzati épületek, valamint az ENSZ helyi szervezeteit, konvojait is támadás érte. Izrael a szárazföldi támadásai során kettévágta az övezetet, serege menekülttáborokba és Gáza városba is bevonult. Január közepéig a háborús veszteség palesztin oldalon több mint ezer halálos áldozatot és 4500 sebesültet jelentett, körülbelül az áldozatok fele nő és gyerek volt. Izrael oldalán 258 sebesült, 4 polgári személy és 9 katona halála volt a veszteség.⁷²

3.3. A palesztin ENSZ-tagság kérelme

A felek között 2012-ig sem született olyan megegyezés, amely pontot tett volna a konfliktus végére. A palesztin állam megvalósításának a vágya ugyanúgy megmaradt, mint ahogyan az újból és újból felszínre törő erőszak is a konfliktus életében.

2011. szeptember 23-án Mahmúd Abbász hivatalosan is benyújtotta a palesztin ENSZ-tagsági kérelmet, hogy ily módon ismertesse el a palesztin állam létét. E cselekedetével újra felhívta a nemzetközi közösség figyelmét a palesztin-izraeli konfliktus rendezésére. A palesztin államiságnak a kérdése nem új gondolat, de az eddigi béketárgyalások (pl. az oslói tárgyalások) nem hozták meg az államiság megszületésével kapcsolatos reményeket.

Mahmúd Abbász akkor döntötte el, hogy az ENSZ elé viszi a palesztin állam kérdését, mikor 2010 szeptemberében az USA kezdeményezésével elkezdődött tárgyalások mondhatni kudarcba fulladtak. A megbeszélések nem úgy folytatódtak, ahogyan azt Obama elnök remélte.⁷³ Szeptember 26-án lejárt a 10 hónapos moratórium a ciszjordániai telepek építésével kapcsolatban, amely egyik fő oka a tárgyalások elakadásának.⁷⁴

⁷² Uo. 9-10. o.

⁷³ President Barack Obama's remarks to the United Nations General Assembly as prepared for delivery. Elérhető: http://www.un.org/en/ga/65/meetings/generaldebate/Portals/1/statements/634209239344218750_US_en.pdf (Utolsó nézet: 2011. 10. 24.)

⁷⁴ Israel's moratorium on settlement building in West Bank ends. Elérhető: http://articles.cnn.com/2010-09-26/world/israel.settlement.moratorium_1_danny-danon-future-palestinian-state-palestinian-response?_s=PM:WORLD (Utolsó nézet: 2011. 10. 24.)

4. A gázai válság nemzetközi hatásai

A 2008-as gázai válsággal kapcsolatban igyekezett állást foglalni a nemzetközi közösség. Az Európai Unió is próbált kialakítani egy egységes álláspontot, de a tagállamok nem álltak egységes véleményen a történeteket illetően.

4.1. Az USA és az ENSZ reakciója

A 2008 decemberében kitört gázai konfliktus regionális konfliktusnak tekinthető, de hatásai már a nemzetközi színteret is érintették. Izrael válaszcsempésének időzítésében feltehetően szerepet játszott az Egyesült Államokban közelgő kormányváltás időszaka, így tehát még a Bush-adminisztráció közel-keleti politikáját kihasználva indított támadást. A 2009 januárjában hivatalba lépő Obama-adminisztráció közel-keleti politikájában más álláspontot képvisel elődjéhez képest – legalábbis Obama elnök júniusban elmondott kairói beszédéből⁷⁵ ez derült ki. Az USA a kétállamos megoldás mellett foglalt állást.⁷⁶

Az ENSZ Közgyűlés is rendkívüli ülés keretében tárgyalta a gázai válságot. Az ENSZ nem csak a térségben való segítségnyújtása miatt érintett a konfliktusban, hanem mert a Gázai övezetben az általa fenntartott iskolát is izraeli támadás érte. Az iskolában palesztin civilek és menekültek kaptak szállást. Január 3-án az ENSZ BT nem tudott határozatot hozni a gázai eseményekkel kapcsolatban, mivel az elfogadtatni kívánt határozatot az USA megvétózta.⁷⁷ Január 8-án már nagyobb sikerrel járt a BT és az Egyesült Államok tartózkodásával megszületett az azonnali tűzszünetre felszólító 1860. számú határozat.⁷⁸

⁷⁵ Barack Obama elnök kairói beszéde. In: [www.grotius.hu](http://www.grotius.hu/doc/pub/DJXZDS/2009_47_barack_obama.pdf)
http://www.grotius.hu/doc/pub/DJXZDS/2009_47_barack_obama.pdf Letöltve: 2010. 04. 12.

⁷⁶ N. Rózsa Erzsébet (2009): Gáza előtt, Gáza után – a gázai intervenció regionális és nemzetközi összefüggései. 5. o. In: [www.grotius.hu](http://www.grotius.hu/doc/pub/EUUMA/n_rozsa_erszebet-gaza_elott_gaza_utan.pdf) http://www.grotius.hu/doc/pub/EUUMA/n_rozsa_erszebet-gaza_elott_gaza_utan.pdf

⁷⁷ Uo. 6. o.

⁷⁸ Gazdik Gyula (2009): A gázai válság. 11. o. In: [www.grotius.hu](http://www.grotius.hu/doc/pub/RRSAUL/2009_52_gazdik_gyula.pdf)
http://www.grotius.hu/doc/pub/RRSAUL/2009_52_gazdik_gyula.pdf Letöltés ideje: 2010. 04. 12.

4.2. Az Általános Ügyek és Külkapcsolatok Tanácsának álláspontja

Az Európai Unió álláspont kialakítására törekedett a Tanács – mint a tagállamokat képviselő intézmény: a Gázai-övezetben kialakult helyzetről a legfelsőbb szinten tárgyalta. A 2008. decemberi konfliktus után napirendre vették annak kérdését, majd többszöri tárgyalások után kialakították a közös álláspontot. Az Általános Ügyek és Külkapcsolatok Tanácsa 2009. január 26-i ülése után sajtóközleményt adott ki. A Tanács ülésén a tagállamok külügyminiszterei vettek részt. A közel-keleti békefolyamattal kapcsolatban a Tanács az ülésén figyelembe vette az EU-s találkozókat Izraellel és a Palesztin Nemzeti Hatósággal és más partnerekkel.⁷⁹

A Tanács a következő álláspontokat fogadta el az esettel kapcsolatban: Először is támogatta a jelenlegi tűzszünetet és az ellenséges viselkedések megszüntetését a Gázai-övezetben, valamint felszólította a feleket a tűzszünet tartósságára az ENSZ BT 1860. számú határozatának teljes alkalmazásával. A Tanács teljes támogatását fejezte ki Egyiptom kezdeményezése és erőfeszítései mellett, melyekkel elérte a legutóbbi tűzszünetet. Az EU Egyiptommal és más partnerekkel is szoros együttműködést határozott meg, hogy megoldást találjanak a határ menti problémákra és a tűzszünet fenntartására. Számba vette a lehetőségeket és a terveket. Továbbá mély sajnálatát fejezte ki a konfliktus áldozatai miatt, különösen a civil áldozatok miatt. Emlékeztette a feleket az emberi jogok tiszteletben tartására és a nemzetközi humanitárius jog betartására, más részről pedig humanitárius segítségnyújtásáról biztosította a gázai lakosságot. További pontokban fejezte ki az ENSZ és más nemzetközi szervezetek munkájának támogatását, valamint megnevezte azokat a kiemelt területeket, melyeknek nagy figyelmet fog szentelni a támogatása és a segélyezése során. Az EU elítélte az ENSZ Segélyező és Munkaközvetítő Hivatal (UNRWA) intézményét ért támadást. Az Európai Unió kulcsfontosságúnak ítélte meg Mahmúd Abbász szerepét a békéért, a stabilitásért és fejlődésért. Az EU továbbá hangsúlyozta, hogy mindkét féltől új és sürgős erőfeszítéseket vár egy független, demokratikus és megvalósítható palesztin

⁷⁹ Council of the European Union. Press Release. 2921st Council meeting. External Relations. Brussels, 26 January 2009. 1-7. o.
http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/gena/105561.pdf Letöltve: 2010. 04. 13.

állam megalakítása érdekében (Ciszfjordánia és Gáza területén), valamint a békés együttélés érdekében. Az Unió újra kifejezte szándékait és elkötelezettségét a partnerekkel – többek között az Egyesült Államok új kormányzatával – való együttműködésre. A Tanács megismételte az Arab Békekezdeményezésről alkotott véleményét, mi szerint a kezdeményezés megfelelő alapként szolgálhat.⁸⁰

Tulajdonképpen, válaszul a decemberi konfliktusra az EU megfogalmazta, hogy a támogatások és a segélyezés során nagyobb figyelmet szentel Gáza lakosságának humanitárius megsegítésére, az illegális fegyver- és lőszer-kereskedelem megelőzésére, a határátkelőhelyek újbóli megnyitásának fenntartására, és a békefolyamat folytatására. Az Unió együttműködésre kötelezte el magát a regionális és a térségben érdekelt szereplőkkel és Kvartett partnerekkel. Támogatta az államépítés erőfeszítéseit és egy munkaterv kidolgozását.⁸¹

A Tanács 2009. február 23-i találkozója után kiadott közleménye szerint a találkozó eredménye (a közel-keleti békefolyamatokkal kapcsolatban) az, hogy előkészítette hozzájárulását az egyiptomi Sharm el-Sheikhben megrendezett nemzetközi konferenciához (2009 márciusában).⁸²

Az Európai Tanács álláspontja is mutatja, hogy támogatta a tárgyalásos úton történő békekötést, valamint elismerte – az ENSZ tevékenysége mellett – Egyiptom⁸³ és az Egyesült Államok kulcsfontosságú szerepét a térségben. Az USA jelentős szerepet

⁸⁰ Council of the European Union. Press Release. 2921st Council meeting. External Relations. Brussels, 26 January 2009. Uo. http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/gena/105561.pdf Letöltve: 2010. 04. 13.

⁸¹ Uo. 2. o.

⁸² Council of the European Union. Press Release. 2926th Council meeting. External Relations. Brussels, 23 February 2009. 8. o. http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/gena/106331.pdf Letöltve: 2010. 04. 13

⁸³ Egypt hosts Gaza ceasefire talks. Elérhető: http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/7282043.stm (Utolsó nézet: 2011. 10. 24.)

vállalt a közel-keleti békefolyamatok megteremtésében, bizonyítja ezt az is, hogy a Kvartett⁸⁴ tagja.

4.3. Az Európai Parlament felszólítása

Az Európai Parlament – tekintettel a Gázai-övezetben a konfliktus miatt kialakult súlyos humanitárius válságra és az EU által a palesztinoknak nyújtott anyagi segítségre – januárban határozottan elítélte Izraelt a földi és légi haderők masszív és intenzív offenzívája miatt, de a Hamászt is elítélte az izraeli polgári személyek elleni rakétatámadásai miatt.⁸⁵ Majd februárban felszólított az azonnali és akadálymentes humanitárius segítségnyújtásra, az izraeli hatóságokat is felkérte, hogy ne akadályozzák mindezt.⁸⁶

Az Európai Parlament mielőtt állást foglalt volna a Gázai övezetben történekről, plenáris vitát is folytatott a kérdéssről. Karel Schwarzenberg, cseh külügyminiszter a Tanácsot képviselve egy körvonalazódó megoldásról beszélt a konfliktussal kapcsolatban: a humanitárius segélyek bejuttatásával, a közszolgáltatások helyreállításával és az orvosi ellátás biztosításával. Szükséges az Izrael elleni rakétatámadások beszüntetése, az izraeli katonai akciók megállítása.⁸⁷

Benita Ferrero-Waldner, az Európai Bizottság külkapcsolatokért felelős biztosa azonban nem látta annyira közelinek a békét. A régió instabillá válásával kapcsolatos aggályait hangsúlyozta. A tűzszünet mellett szükségesnek tartotta a fegyvercsempészet

⁸⁴ Déclaration des représentants du Quator. Elérhető: <http://unispal.un.org/unispal.nsf/fdc5376a7a0587a4852570d000708f4b/bfb3858c623f4a8085256b98004da30d?OpenDocument> (Utolsó nézet: 2011. 10. 24.)

⁸⁵ Az Európai Parlament állásfoglalása a közel-keleti/Gázai övezetbeli helyzetről. <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=MOTION&reference=B6-2009-0057&format=XML&language=HU> Utolsó nézet: 2010. 04. 13.

⁸⁶ Az Európai Parlament 2009. február 18-i állásfoglalása a humanitárius segítségnyújtásról a gázai övezetben. In: www.eur-lex.europa.eu
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:076E:0001:0003:hu:PDF>
Letöltve: 2010. 04. 13.

⁸⁷ EP-állásfoglalás a gázai helyzetről. http://www.europarl.europa.eu/news/expert/infopress_page/030-46100-012-01-03-903-20090113IPR46099-12-01-2009-2009-true/default_hu.htm Utolsó nézet: 2010. 04. 13.

megszüntetését, a Philadelphia-folyosó (közös határszakasz) rendőrségi ellenőrzését, és a humanitárius segítség előtt a határátkelők megnyitását.⁸⁸

A képviselőcsoportok felszólalói közül José Ignacio Salafranca Sánchez-Neyra (spanyol képviselő) a BT 1860. határozatának megfelelő tűzszünetet követelt. Martin Schulz (német képviselő) óvatosabb álláspontot képviselt Izraellel szemben, vagyis azt mondta, hogy joga van az önvédelemhez, de a nemzetközi jog betartásával, és nem ilyen módon. Annemie Neyts-Uyttebroeck (belga képviselő) nemzetközi összefogásra buzdított az EU, az USA és az Arab Liga részvételével. Cristiana Muscardini (olasz képviselő a Nemzetek Európájáért Unió nevében) úgy nyilatkozott, hogy a civil áldozatok nem igazolhatják a terroristákkal való párbeszédet. Luisa Morgantini (szintén olasz képviselő a GUE/NGL képviselőcsoportjában) elítélte Izrael katonai úton való konfliktusrendezését. Bastiaan Belder (holland képviselő) úgy vélte, hogy Izrael állam túlélésének biztosításához az EU-nak a Hamasszal szemben kell elhelyezkednie, majd felvetette a kérdést, hogy felkészült-e erre az EU. Luca Romagnoli (független olasz képviselő) a kétállamos megoldás kidolgozását javasolta. Gál Kinga (néppárti képviselő) elítélte a feleket az ártatlan civil áldozatokért és a nemzetközi közösséget is a cselekvésképtelenségéért.⁸⁹

Az Európai Parlament az önálló palesztin állam megteremtése mellett foglalt állást, majd Mahmúd Abbász palesztin elnök is felszólalt az EP egyik plenáris ülésén.⁹⁰

Hans-Gert Pöttering, az Európai Parlament elnöke azonnali humanitárius segítségnyújtásra szólította fel a feleket és a nemzetközi közösséget 2009. január 12-én.⁹¹

Mirek Topolánek, cseh kormányfő január 14-én bemutatta a cseh elnökség programját, melyben az EU aktív részvételét hangsúlyozta a Hamász és Izrael közötti konfliktusban.

⁸⁸ Uo.

⁸⁹ Uo.

⁹⁰ Mahmúd Abbász palesztin elnök az EP-ben.
http://www.europarl.europa.eu/news/expert/briefing_page/48112-033-02-06-20090203BRI48111-02-02-2009-2009/default_p001c001_hu.htm Utolsó nézet: 2010. 04. 14.

⁹¹ Pöttering: Azonnali humanitárius segítséget a Gázai-övezetben.
http://www.europarl.europa.eu/search/highlight.do?terms=g%C3%A1zai%20konfliktus&hitLocation=http://www.europarl.europa.eu/news/expert/infopress_page/030-45935-012-01-03-903-20090112IPR45934-12-01-2009-2009-true/default_hu.htm Utolsó nézet: 2010. 04. 13.

A palesztinok jogai mellett azonban arról is beszélt, hogy az Izraellel való kapcsolatok erősítésétől nem szabad elriasztaniuk a közösséget.⁹²

Javier Solana, a közös kül- és biztonságpolitika főképviselője szintén beszédet mondott az Európai Parlamentben, melyben az arab-izraeli konfliktus békés rendezésének támogatását, benne a palesztin-izraeli konfliktus megoldását és a kétállamos elképzelést hangsúlyozta. Beszélt még az arab békekezdeményezés fontosságáról és a márciusban megrendezendő konferenciáról, valamint a humanitárius segítségnyújtásról.⁹³

4.4. A „trojka” szerepe

Az Európai Unió fokozott érdeklődést mutatott a történetek iránt, bár a tagállami álláspontok az Unión belül megoszlottak. Az EU hivatalos delegációja – élén a soros elnökséget adó ország külügyminiszterével – a Közel-Keletre utazott 2009. január 4-én. A „trojka” tagjai K. Schwarzenberg cseh külügyminiszter, Benita Ferrero-Waldner, a Bizottság külpolitikáért felelős tagja és Javier Solana, az EU kül- és biztonságpolitikai főképviselője voltak. Továbbá a soros elnökség előző és soron következő külpolitikai vezetői is a delegációval utaztak: Bernard Kouchner (francia) és Carl Bildt (svéd).⁹⁴ A delegáció Egyiptomban, Jordániában, Izraelben és Palesztin területen tárgyalt, ezen kívül Javier Solana szíriai és libanoni vezetőkkel is egyeztetett. Az egyiptomi találkozó után az EU felszólította Izraelt a támadások beszüntetésére, a palesztin oldalt pedig a rakéták kilövésének felhagyására. A szembenálló oldalak képviselőivel egy napon ült tárgyalasztalhoz a delegáció – semlegességét bizonyítván. Az izraeli oldal képviselői: Shimon Peres (elnök), Ehud Olmert (miniszterelnök), Ehud Barak (védelmi miniszter), Tzipi Livni (külügyminiszter). A Palesztin Nemzeti Hatóság részéről részt vett Mahmúd Abbász (elnök), Salaam Fayad (miniszterelnök) és Riyad al-Malki (külügyminiszter).

⁹² Topolánek az EP-ben mutatta be a cseh elnökség programját. <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=IM-PRESS&reference=20081217BRI45151&secondRef=ITEM-002-HU&format=XML&language=HU>

⁹³ Javier Solana beszéde az Európai Parlamentben. <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=CRE&reference=20090218&secondRef=ITEM-014&format=XML&language=HU> Utolsó nézet: 2010. 04. 14.

⁹⁴ The Czech Presidency to Lead the EU Delegation Heading for the Middle East. <http://www.eu2009.cz/en/news-and-documents/news/xyyx-4645/> Utolsó nézet: 2010. 04. 14.

Január 4-én az Európai Bizottság 3 millió eurót ajánlott fel a a Gázai övezet megsegítésére. (Az EU 2008-ban 41 millió forinttal támogatta az övezetet.)⁹⁵

4.5. Tagállamok álláspontjai

Az országok közel-keleti kapcsolatait meghatározó tényezők alapvetően három nagy kategóriába tartozhatnak, mégpedig lehetnek történelmi kötelékek, gazdasági kapcsolatok, de a viszonyokat alakíthatják a politikai eszmék is. A tagállamok állásfoglalásakor más-más álláspont mutatkozik meg bal- vagy jobboldali kormányok esetében, bizonyos országoknál egyértelműen látszik az arabokkal ápolt barátság, más államok esetében inkább transzatlanti igazodásról beszélhetünk. Külön meg kell említeni a német modellt, amelyben sokkal inkább meghatározóbb a múlt, így próbál semleges maradni és óvatosan fogalmazni.⁹⁶

4.5.1. Eltérő álláspont bal- vagy jobboldali kormány esetén

Az Egyesült Királyság, Olaszország és Spanyolország esetében elmondható, hogy külpolitikai álláspontjukat a kormány bal- vagy jobboldali hovatartozása határozza meg. Az Egyesült Királyság sajátos történelmi kapcsolata miatt a palesztin állam megteremtése mellett foglal állást, de Izraelhez fűződő viszonyát erősen meghatározza az USA-val való kapcsolata, amely kapcsolat eltolta a brit állásfoglalást egy Izraelnek kedvezőbb irányba. Ettől az „alapállapottól” ellentétes magatartás volt megfigyelhető (elsősorban) akkor, ha a baloldal alakított kormányt, ilyenkor Izrael magatartását nem egyszer bírálata érte. Kivételt képez a (munkáspárti) Tony Blair, aki a terrorizmus elleni

⁹⁵ A „trojka” és 3 millió euró indul a Közel-Keletre. In: [www.euractiv.hu](http://www.euractiv.hu/kulpolitika/hirek/a-trojka-es-3-millio-euro-indul-a-kzel-keletre-001324) <http://www.euractiv.hu/kulpolitika/hirek/a-trojka-es-3-millio-euro-indul-a-kzel-keletre-001324> Utolsó nézet: 2010. 04. 12.

⁹⁶ Paragi Beáta (2007): Sokféleség az egységben. Az Európai Unió tagállamainak a közel-keleti konfliktushoz való viszonya. In: www.grotius.hu http://www.grotius.hu/doc/pub/OIHEVS/paragi_beata_-_sokfeleseg_az_egsegben.pdf Letöltve: 2010. 04. 12.

küzdelemben – mint Washington európai szövetségese – támogatta az amerikai álláspontot.⁹⁷

A brit miniszterelnök, Gordon Brown véleménye szerint a január elején létrejött tűzszünet törékeny, így törekedni kell a meghosszabbítására. A humanitárius átjárók megnyitása mellett a csapatkivonások és a fegyverkereskedelem megszüntetésének fontosságát, a frontvonalak megnyitását, valamint a rakétatámadások megszüntetését is hangsúlyozta. A tárgyalások megkezdése mellett elsődleges célnak a humanitárius kötelességet, a határok megnyitását és a gazdasági elszigeteltség megszüntetését nevezte meg.⁹⁸

2009. január 12-én David Miliband, brit külügyminiszter nyilatkozott a Gázában kialakult helyzetről, melyben összefoglalta a gázai konfliktus addigi áldozatait, eseményeit és az így kialakult humanitárius válságot. Nyilatkozatában megállapította mindkét fél felelősségét, a segélyezés szükségességét, az illegális fegyverkereskedelem megszüntetését, a palesztin egység megteremtését (a Palesztin Hatóság alatt). Nyilatkozott arról is, hogy szoros kapcsolatban áll az izraeli kormánnyal, ahogyan a brit miniszterelnök is. Az Izraeli kormány magyarázata szerint azért vitatta az ENSZ határozatát, mert nem lehet egyenlőséget tenni egy terrorszervezet és egy demokratikus állam között. Mindezt Miliband elismerte, de hozzáfűzte, hogy a demokrácia egyik megkülönböztetője, hogy sokkal magasabb normákkal bír, főként a saját népét illetően. A beszédének végén a kétállamos megoldás mellett foglalt állást. A palesztinok és az izraeliek békés egymás mellett élésének gondolatával zárta beszédét.⁹⁹

Olaszország Izrael-barát állást foglal jobboldali kormány esetén (pl. Berlusconi-kormány), azonban a baloldal hatalomra jutása idején inkább palesztin-barát külpolitikát

⁹⁷ Uo. 8. o.

⁹⁸ EU leaders promote 'lasting peace' for Gaza. In: www.euractiv.com <http://www.euractiv.com/en/foreign-affairs/eu-leaders-promote-lasting-peace-gaza/article-178611> Utolsó nézet: 2010. 04. 14.

⁹⁹ House of Commons statement of Gaza. Foreign Secretary, David Miliband, made a statement int he House of Commons on the „appalling situation in Gaza”. <http://www.fco.gov.uk/en/news/latest-news/?view=PressS&id=12232205> Utolsó nézet: 2010. 04. 14.

folytat. ¹⁰⁰ Romano Prodi 2006-ban megalakított kormányát az Európa-központú külpolitika folytatása jellemezte az arab-barát külpolitikai vonal megerősödésével. A Prodi féle balközép kormány törekedett Olaszország szerepének a megerősítésére a nemzetközi szervezeteken (pl. EU, NATO, ENSZ) belül. 2008 májusában jobbközép kormány került hatalomra.¹⁰¹

Franco Frattini, olasz külügyminiszter 2009. január 7-én beszédet mondott a Gázai övezetben kialakult helyzetről, a Hamász és Izrael egymás elleni, civil áldozatokat is követelő, erőszakos cselekedeteiről. A külügyminiszter kiemelte személyes tárgyalásait Izraellel, továbbá elítélte a Hamászt, amely megsértette a tűzszünetet és ezzel a békefolyamatot. Hangoztatta a Palesztin Hatóság teljes mértékű támogatottságát az olasz kormány részéről – az erőszakos akciók visszaszorítása érdekében. Megemlítette és támogatta Egyiptom békéért történő erőfeszítéseit a térségben. Összességében aktív szerepvállalást mutatott Olaszország a konfliktus kapcsán.¹⁰²

Spanyolország Európai Közösséghez való csatlakozásakor Hollandia feltételt szabott Madrid felé, ami az Izraellel való diplomáciai kapcsolatépítés volt. Ennek oka az arab világ és Spanyolország közötti hagyományosan szoros kapcsolat. Végül a spanyolok adtak otthont a madridi konferenciának 1991-ben és az Unió első közel-keleti megbízottja is egy spanyol diplomata, Miguel Moratinos lett 1996-ban. Az ország jobboldali kormánya idején (Aznar-kormány) támogatta és segítette az EU mediterrán politikájának intézményesítését és a Barcelona-folyamatot. Azonban a 2003-as madridi merényletek nagyban hatással voltak a spanyolokra, ami megmutatkozott az USA-hoz és a terrorizmus elleni küzdelemhez való hozzáállásukban is.¹⁰³

¹⁰⁰ Paragi Beáta (2007): Sokféleség az egységben. Az Európai Unió tagállamainak a közel-keleti konfliktushoz való viszonya. 8-9. o. In: [www.grotius.hu](http://www.grotius.hu/doc/pub/OIHEVS/paragi_beata_-_sokfelesseg_az_egysegben.pdf) http://www.grotius.hu/doc/pub/OIHEVS/paragi_beata_-_sokfelesseg_az_egysegben.pdf Letöltve: 2010. 04. 12.

¹⁰¹ Molnár Anna (2009): Olaszország hozzájárulása a közös biztonsághoz. 1-3. o. In: [www.grotius.hu](http://www.grotius.hu/doc/pub/MOJMFS/2009_18_moln%C3%A1r%20anna.pdf) http://www.grotius.hu/doc/pub/MOJMFS/2009_18_moln%C3%A1r%20anna.pdf Letöltve: 2010. 04. 14.

¹⁰² Resoconto audizione Ministro Frattini sulla situazione a Gaza. Elérhető: http://www.esteri.it/MAE/EN/Sala_Stampa/ArchivioNotizie/Interventi/2009/01/20090107_DirettaAudizione_Ministro.htm?LANG=EN (Utolsó nézet: 2010. 04. 14.)

¹⁰³ Paragi Beáta (2007): Sokféleség az egységben. Az Európai Unió tagállamainak a közel-keleti konfliktushoz való viszonya. 9. o. In: [www.grotius.hu](http://www.grotius.hu/doc/pub/OIHEVS/paragi_beata_-_sokfelesseg_az_egysegben.pdf) http://www.grotius.hu/doc/pub/OIHEVS/paragi_beata_-_sokfelesseg_az_egysegben.pdf (Letöltve: 2010. 04. 12)

A spanyol kormány 2009. január 4-én szólította fel mindkét felet a fegyveres konfliktus beszüntetésére, továbbá mély aggodalmát fejezte ki Izrael szárazföldi támadása miatt a Gázai övezetben. Mindemellett a kormány szilárd elkötelezettségét biztosította az Európai Unió és a nemzetközi közösség, valamint a tárgyalásos úton való rendezés mellett.¹⁰⁴

4.5.2. Transzatlanti igazodás

Dánia külpolitikáját az Egyesült államokéhoz igazítja, de a humanitárius és fejlesztési segítséggel a palesztinokat is segíti. Színén transzatlanti igazodású ország Hollandia is, de az emberi jogok védelmében mindig felszólal (így Izrael ellen is a palesztinok védelmében). Portugália is a washingtoni érdekek szerint foglal állást az ügyben, melyre példaként szolgál, mikor az 1973-as arab-izraeli háború kapcsán engedélyt adott az (Izraelbe tartó) amerikai gépek szárazföldi kiszolgálására. Ebbe a csoportba sorolható még Csehország és Lengyelország is, akik geopolitikai helyzetüknél fogva tekintik érdeküknek az Egyesült Államokhoz való igazodásukat.¹⁰⁵

Magyarország, Szlovákia és Szlovénia óvatosabb közel-kelet politikát folytatnak mérsékelt transzatlanti irányban, vagyis próbálnak állásfoglalásukkal Izraelnek nem ártani, de az arab országokkal sem akarnak rossz viszonyt kialakítani.¹⁰⁶

Magyarország álláspontja a gázai válsággal kapcsolatban a Magyar Köztársaság Külügyminisztériumának honlapján megtalálható, mi szerint a magyar álláspont az EU álláspontjával van összhangban, ami a következőket jelenti: az erőszak beszüntetését és a konfliktus békés megoldását sürgeti. Göncz Kinga, magyar külügyminiszter elismerte Izrael önvédelemre való jogosultságát a nemzetközi jog alapján, de azt is kijelentette, hogy aránytalannak ítéli a válaszlépését. Hangsúlyozta még a civil életek megóvását, illetve a humanitárius katasztrófa elkerülését. Feldmájer Péter, a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének (MAZSIHISZ) elnökének és Zoltai Gusztáv, a

¹⁰⁴ The Situation in Gaza. Elérhető: <http://www.maec.es/en/MenuPpal/Actualidad/ComunicadosDGComExterior/Paginas/1comunicado20090104EN.aspx> (Utolsó nézet: 2012.04.22.)

¹⁰⁵ Uo.

¹⁰⁶ Uo. 10. o.

MAZSIHISZ Budapesti Zsidó Hitközségének ügyvezető igazgatójának fogadásakor jelentette ki mindezt a magyar külügyminiszter.¹⁰⁷ Magyarország külkapcsolati stratégiájában a Közel-Keleti kapcsolatait gazdasági külkapcsolatrendszerén belül nevezi meg, mint értékesítési piacot.¹⁰⁸

4.5.3. Az arab államokkal jó kapcsolatokat ápoló országok

Az arab világgal jó kapcsolatokat ápoló országok közé tartozik Franciaország, Belgium, Ausztria, Ciprus, Málta, Görögország, valamint Olaszország (baloldal) és Spanyolország (baloldal). Franciaország palesztin-barátsága 1967 óta megfigyelhető. Azonban az Egyesült Államokkal szemben nem vállalja szívesen nyíltan a véleménykülönbségét. Az arab-barát politikája az EU-n belül szert tett befolyásán keresztül mutatkozik meg. A palesztin-izraeli konfliktussal kapcsolatos vélemények tekintetében Párizs mögé zárkózik fel Belgium és Ausztria is. Ausztria volt az első európai állam, amely a PFSZ-t hivatalosan is elismerte (1981-ben). A fent említett országok közül Görögországot érdemes még kiemelni, aki szintén a palesztin ügy barátja, éppen ezért jogaik védelmében keményebben is képes fellépni.¹⁰⁹

Nicolas Sarkozy, francia köztársasági elnök is szintén a „trojkával” utazott a Közel-Keletre, valamint körútjának állomásai megegyeztek a delegáció állomásaival. Bár a francia elnökség 2008. december 31-én leköszönt, Sarkozy mégis útra kelt közvetíteni a Közel-Keletre, amely akcióban sokan egyéni érdekeit és a vezetői szerep megtartására irányuló próbálkozását látták.¹¹⁰ Ennek ellenére a Francia Külügyminisztérium úgy

¹⁰⁷ A gázai válsággal kapcsolatos magyar álláspont.
http://www.mfa.gov.hu/kum/hu/bal/Aktualis/Miniszteri_allasfoglalasok/GK_Mazsihisz_090113.htm
Utolsó nézet: 2010. 04. 14.

¹⁰⁸ Magyarország cselekvési területei. In: *Magyarország Külkapcsolati Stratégiája*.
http://www.mfa.gov.hu/kum/hu/bal/Kulpolitikank/kulkapcsolati_strategia/hu_kulkapcs_strat.htm Utolsó nézet: 2010. 04. 14.

¹⁰⁹ Paragi Beáta (2007): Sokféleség az egységben. Az Európai Unió tagállamainak a közel-keleti konfliktushoz való viszonya. 10. o. In: www.grotius.hu [http://www.grotius.hu/doc/pub/OIHEVS/paragi_beata - sokfelesseg az egységben.pdf](http://www.grotius.hu/doc/pub/OIHEVS/paragi_beata_-_sokfelesseg_az_egysegben.pdf) Letöltve: 2010. 04. 12

¹¹⁰ A „trojka” és 3 millió euró indul a Közel-Keletre. In: www.euractiv.hu
<http://www.euractiv.hu/kulpolitika/hirek/a-trojka-es-3-millio-euro-indul-a-kzel-keletre-001324> Utolsó nézet: 2010. 04. 12.

foglal állást, hogy Franciaország külpolitikáját az EU Külpolitikai Tanácsának állásfoglalásához igazítja a Közel-Kelettel kapcsolatban, melyben az egyik kiemelt terület a palesztin-izraeli konfliktus. Gáza tekintetében követelte az elzárt területek feloldását (2009. december 9.)¹¹¹ A 2008. decemberi gázai konfliktus után Nicolas Sarkozy hajlandóságát fejezte ki, hogy részt vesz a fegyvercsempészet megelőzésében, megfigyelők és technikai segítség biztosításával. Továbbá felvetette egy konferencia lehetőségét a rendezés érdekében.¹¹²

2009 januárjában Bernard Kouchner, francia külügyminiszter elnökölt az ENSZ BT találkozóján, ahol célul tűzték ki a humanitárius segítségnyújtást, az erőszakos cselekmények megállítását és tartós tűzszünet megvalósítását.¹¹³

A 2009. március 2-án megrendezett konferencián, Sharm el Sheikben Nicolas Sarkozy beszédében biztosította szolidaritásáról a palesztin népet, továbbá újra megerősítette a francia állásfoglalást, kiemelte a humanitárius helyzet súlyosságát, a határátkelők megnyitásának fontosságát. Beszért a Franciaország nyújtotta támogatásokról és Gáza újjáépítéséről, a térségről, mint vállalkozási övezetről. Támogatta a palesztinok közötti megbékélést, a nemzeti egységkormányt. Továbbá azt mondta, ha a Hamász tiszteletet akar, akkor be kell látnia, hogy csak a politikai út lehet a rendezés útja.¹¹⁴

Svédország, Finnország és Írország szintén az arabok melletti állásfoglalásukról ismertek, de ezeknél az országoknál ez mérsékeltebb formában jelenik meg. Svédországot és Finnországot az észak-európai országok jellegzetességével, a

¹¹¹ Situation in the Middle East: conclusions of the European Union Foreign affairs Council (December 9, 2009). In: France Diplomatie http://www.diplomatie.gouv.fr/en/european-union_157/eu-in-the-world_1491/eu-middle-east_1502/situation-in-the-middle-east-conclusions-of-the-european-union-foreign-affairs-council-09.12.09_13457.html Utolsó nézet: 2010. 04. 14.

¹¹² EU leaders promote 'lasting peace' for Gaza. In: www.euractiv.com <http://www.euractiv.com/en/foreign-affairs/eu-leaders-promote-lasting-peace-gaza/article-178611> Utolsó nézet: 2010. 04. 14.

¹¹³ Peace Process. Meetings on the situation in Gaza at the UN Security Council (New York, January 6, 2009) In: France Diplomatie http://www.diplomatie.gouv.fr/en/country-files_156/israel-palestinian-territories_290/peace-process_2155/meetings-on-the-situation-in-gaza-at-the-un-security-council-06.01.09_12436.html Utolsó nézet: 2010. 04. 14.

¹¹⁴ Press Releases. Conference in support of the Palestinian economy for the reconstruction of Gaza. Speech given by M. Nicolas Sarkozy, president of the republic. In: Consulate General of France in Jerusalem. http://www.consulfrance-jerusalem.org/france_jerusalem/spip.php?article2079#CONFERENCE-IN-SUPPORT-OF-THE Utolsó nézet: 2010. 04. 14.

segítségnyújtással (a harmadik világ országai felé) lehet jellemezni. Ide tartozik a segítségnyújtás alapját képező emberi jogok védelme is, amely fontos szerepet játszik az erős katolikus hagyományokkal rendelkező Írország álláspontjában is.¹¹⁵

4.5.4. A német modell

Németország helyzete egészen sajátosnak mondható a palesztin-izraeli konfliktussal kapcsolatban. A Közel-Kelet politikáját nem befolyásolja, hogy bal- vagy jobboldali kormány van-e éppen hatalmon. Sokkal inkább meghatározóbb a múlt (a második világháború és a Holocaust), amely miatt óvatosan foglal állást. Gazdasági érdekeltségei jelentősek az arab világban, de transzatlanti orientációja is erős. Németország elismeri Izrael létezéshez való jogát, de a palesztinok saját államra vonatkozó jogát is. A két állam biztonságos együttélését (elismert határokkal) tartja megoldásnak.¹¹⁶ A francia külpolitikai állásfoglalásoktól függően Berlin a Párizs és Washington közötti közvetítő szerepet vállalja el.¹¹⁷

Németország 2009 januárjában – Franciaországhoz hasonlóan – szintén felajánlotta a közreműködését a fegyvercsempészet megelőzésében. Angela Merkel, német kancellár szerint az Egyesült Államok új miniszterelnöke kulcsszerepet játszik a Közel-Keleten.¹¹⁸

A 2008 végén kezdődő gázai konfliktusra válaszolva az EU megállapodott egy munkaterv létrehozásában – Németország javaslatára. A terv hat pontra terjedt ki:

¹¹⁵ Paragi Beáta (2007): Sokféleség az egységben. Az Európai Unió tagállamainak a közel-keleti konfliktushoz való viszonya. 10-11. o. In: [www.grotius.hu](http://www.grotius.hu/doc/pub/OIHEVS/paragi%20beata%20-%20sokfeleseg%20az%20egys%C3%A9gben.pdf) [http://www.grotius.hu/doc/pub/OIHEVS/paragi beáta - sokféleség az egységben.pdf](http://www.grotius.hu/doc/pub/OIHEVS/paragi%20beata%20-%20sokfeleseg%20az%20egys%C3%A9gben.pdf) Letöltve: 2010. 04. 12.

¹¹⁶ Außenpolitik. Regionale Schwerpunkte. Naher und Mittlerer Osten. Deutsche Politik im Nahen Osten. <http://www.auswaertiges-amt.de/diplo/de/Aussenpolitik/RegionaleSchwerpunkte/NaherUndMittlererOsten/NO-DeutschePolitik.html> Utolsó nézet: 2010. 04. 14.

¹¹⁷ Paragi Beáta (2007): Sokféleség az egységben. Az Európai Unió tagállamainak a közel-keleti konfliktushoz való viszonya. 11. o. In: [www.grotius.hu](http://www.grotius.hu/doc/pub/OIHEVS/paragi%20beata%20-%20sokfeleseg%20az%20egys%C3%A9gben.pdf) [http://www.grotius.hu/doc/pub/OIHEVS/paragi beáta - sokféleség az egységben.pdf](http://www.grotius.hu/doc/pub/OIHEVS/paragi%20beata%20-%20sokfeleseg%20az%20egys%C3%A9gben.pdf) Letöltve: 2010. 04. 12.

¹¹⁸ EU leaders promote 'lasting peace' for Gaza. In: [www.euractiv.com](http://www.euractiv.com/en/foreign-affairs/eu-leaders-promote-lasting-peace-gaza/article-178611) <http://www.euractiv.com/en/foreign-affairs/eu-leaders-promote-lasting-peace-gaza/article-178611> Utolsó nézet: 2010. 04. 14.

humanitárius segítségnyújtás, az illegális fegyver- és lőszer-kereskedelem megelőzése, a határátkelőhelyek megnyitása, újjáépítés, valamint a palesztinok közötti megbékélés és a békefolyamatok területe. Megtalálhatók még benne azok a szükséges lépések, melyekkel felszámolják a gázai konfliktus politikai, humanitárius és gazdasági következményeit, a célok elérése érdekében törekszenek a tartós tűzszünet fenntartására.¹¹⁹

Angela Merkel beszédében megemlítette a 2008 decemberében kezdődő izraeli katonai műveletet a Gázai övezetben, mint a 2009-es évre is kiható és áthúzódó, nagy válságát. Beszédének legfőbb elemei: az USA szerepvállalásának kulcsszerepe a nemzetközi életben, a NATO-ban való együttműködés fontossága, az európai biztonsági és védelempolitika átalakulása, az EU válsághelyzetekben tevékenykedő missziói, és a közel-keleti békefolyamat kérdése. A palesztin-izraeli konfliktussal kapcsolatban a kétállamos megoldást támogatja, mint a felek közötti rendezés (és egyben a térségben sok más probléma megoldásának) lehetőségét.¹²⁰

4.5.5. Összegzés a tagállami állásfoglalásokról

Megoszlott a vélemény az Európai Unió tagállamainak külügyminiszterei között a gázai konfliktus feleinek elítélésében. A miniszterek nem értettek egyet abban, hogy Izraelt elítéljék-e, valamint hogy az EU terroristaszervezeteket felsoroló listáján rajta lévő Hamasszal folytassanak-e párbeszédet. A párbeszéd mellett kiállt a svéd (Carl Bildt), a finn (Alexandr Stubb) és a francia (Bernard Kouchner) külügyminiszter is.¹²¹

¹¹⁹ Israelisch-palästinensischer Konflikt. Was tut die Europäische Union, um den Friedensprozess zu unterstützen? <http://www.auswaertiges-amt.de/diplo/de/Aussenpolitik/RegionaleSchwerpunkte/NaherUndMittlererOsten/IsraelischPalaestinensischerKonflikt.html> Utolsó nézet: 2010. 04. 14.

¹²⁰ Speech by Federal Chancellor Angela Merkel at the 45th Munich Security Conference on 7 February 2009. http://www.bundesregierung.de/nn_6516/Content/EN/Reden/2009/2009-02-07-rede-merkel-sicherheitskonferenz-en.html Utolsó nézet: 2010. 04. 14.

¹²¹ A megosztott EU egyesülésre szólítja fel a palesztinokat. In: www.euractiv.hu <http://www.euractiv.hu/kulpolitika/hirek/a-megosztott-eu-egyulesre-szolitja-fel-a-palesztinokat-001381> Utolsó nézet: 2010. 04. 14.

Németország, Olaszország, Hollandia és Románia óvatosan állt Izrael felelősségének kérdéséhez, míg Írország, Belgium, Ciprus, Görögország és Svédország kérte a kérdéssel kapcsolatos nemzetközi vizsgálat lefolytatását.¹²²

A gázai válsággal kapcsolatban nagy érdeklődést és „aktivitást” mutatott az Unió, állást foglalt a békés rendezés, a kétállamos megoldás és a humanitárius segítségnyújtás mellett, továbbá a békefolyamatok folytatása érdekében biztosította a tárgyalások támogatását. Azonban az EU kül- és biztonságpolitikai rendszere nem volt alkalmas, illetve hatékony a 2008-as gázai konfliktus kapcsán, hogy egységes álláspontot alakítson ki, amelyhez a tagállamok igazodhattak volna.

¹²² EU Leaders Debate whether to Condemn Israel for UN Bombings.
<http://www.israelnationalnews.com/News/News.aspx/129599> Utolsó nézet: 2010. 04. 14.

5. A palesztin államiság kérdése az ENSZ előtt és nemzetközi hatásai

A palesztin ENSZ-tagsági kérelem benyújtásával számos kérdés újra reflektorfénybe került, mint az 1967-es határok és Kelet-Jeruzsálem mint főváros. Az ENSZ szavazás során az ENSZ BT ajánlása szükséges a tagállami státuszhoz. Magához az ajánláshoz 9 igen szavazat kell a BT-n belül, de egyik állandó tagállam (USA, Franciaország, Oroszország, Nagy-Britannia és Kína) sem élhet vétóval.¹²³

Ha nem kapja meg az ENSZ BT ajánlását Palesztina, akkor még mindig szavazhat a Közgyűlés a „nem tagállami megfigyelői státuszáról”, amellyel nem valósulhat meg maga a palesztin államiság, de ez a státusz már több joghatóságot jelent.¹²⁴

Ha a Mahmúd Abbász által elismertetni kívánt palesztin állam felvétele megbukik az ENSZ BT szavazásakor, akkor a „nem tagállami megfigyelői státusz” lehetőséget biztosíthatna az ENSZ ügynökségeihez való csatlakozásra, valamint a Nemzetközi Büntetőbíróság elé járulhatna – bár ezek a jogok, illetve lehetőségek nem járnak automatikusan az említett státuszhoz.¹²⁵

Az ENSZ BT állandó tagjai közül valószínűsíthető, hogy Kína és Oroszország elismernék, míg Franciaország, az Egyesült Államok és az Egyesült Királyság nemmel szavazna a palesztin állam ENSZ tagságáról. Továbbá a nem állandó BT tagok közül Németország és Portugália is nemmel szavazna.¹²⁶

Az ENSZ BT-ben történő szavazással kapcsolatban az Egyesült Államok már előre kijelentette a 2011 szeptemberében megrendezett éves ENSZ Közgyűlésen, hogy élni fog vétójogával.¹²⁷

¹²³ Palestinian bid for full membership at UN. Elérhető: <http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-13701636> Utolsó nézet: 2011. 10. 24.)

¹²⁴ A palesztin állam kérdése az ENSZ előtt. Előadó: Gazdik Gyula, Törő Csaba Elérhető: <http://www.kulugyiintezet.hu/events/default.asp?id=KEIDTQ> (Utolsó nézet: 2011. 10. 24.)

¹²⁵ Palestinian bid for full membership at UN. Elérhető: <http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-13701636> Utolsó nézet: 2012.04.22.)

¹²⁶ Uo.

¹²⁷ Obama's Address to UN General Assembly, 2011. Elérhető: <http://www.cfr.org/united-states/obamas-address-un-general-assembly-2011/p25984> (Utolsó nézet: 2011. 10. 24.)

5.1. Tagállami nézőpontok és vélemények

A tagállami nézőpontok bemutatásánál a 2008-as gázai konfliktus kapcsán alkalmazott országcsoportok szerint emelem ki néhány tagország véleményét.

5.1.1. Eltérő állásfoglalás bal- vagy jobboldali kormány esetén

Frattini, az olasz külügyminiszter szerint a közel-keleti tárgyalások során eredményes lehet a Kvartett tevékenysége. Nem támogatja a palesztinok egyoldalú lépését az államiságuk megteremtése felé, inkább tárgyalások és a Kvartett munkája útján tudja mindezt elképzelni.¹²⁸

David Cameron a brit álláspontot képviselte az ENSZ Közgyűlésén 2011. szeptember 21-én, miszerint támogatja palesztin állam létrejöttét, de csak a két fél tárgyalásos útján tudja elképzelni annak létrejöttét.¹²⁹

5.1.2. Transzatlanti igazodás

Martonyi János, magyar külügyminiszter a palesztin ENSZ-tagság kérdésével kapcsolatban úgy nyilatkozott, hogy a témával kapcsolatban Magyarország nincsen döntési helyzetben, mivel nem a BT tagja. A Közgyűlésben történő esetleges szavazás kapcsán a külügyminiszter szintén nem foglalt határozott álláspontot, a határozat ismeretlen tartalmára hivatkozva. Azonban Martonyi hangsúlyozta, hogy Magyarország

¹²⁸ UN Assembly – Intensive week for Frattini, with talks on the Middle East, Lybia and Somalia
Elérhető:
http://www.esteri.it/MAE/EN/Sala_Stampa/ArchivioNotizie/Approfondimenti/2011/09/20110926_AssembleaOnu.htm (Utolsó nézet: 2011. 10. 24.)

¹²⁹ David Cameron: Speech to the UN General Assembly
Elérhető:
<http://www.newstatesman.com/global-issues/2011/09/arab-world-region-libya-act> (Utolsó nézet: 2011. 10. 25.)

a kétoldalú tárgyalások híve, valamint támogatja a Kvartett munkáját, amely a tárgyalások megvalósítására irányul.¹³⁰

5.1.3. Arab államokkal jó kapcsolatokat ápoló országok

Az ENSZ Közgyűlésen felszólalók közül érdemes még kiemelni a szintén BT tag Franciaország véleményét. Úgy tűnik, Nicolas Sarkozy sem szavazna a palesztin állam ENSZ-tagságára. Helyette inkább a nem tagállami megfigyelő státuszt kínálja fel lehetőségként, amiről a Közgyűlés szavazhat. Franciaország és az Egyesült Államok is inkább a tárgyalásos úton történő megegyezést és konkrét menetrend kialakítását javasolják.¹³¹ Franciaország javaslatai arra engednek következtetni, hogy számol a BT szavazás során az amerikai vétóval, de a palesztinok támogatásától sem zárkózik el, sőt inkább egy olyan megoldási forma kidolgozását javasolja, amelyben saját maga több szerephez juthatna a közel-keleti békefolyamatok kialakítása kapcsán.¹³²

Határozott véleményt a már említett Franciaország és Nagy-Britannia mellett Írország képvisel még. Eamon Gilmore, ír miniszterelnök-helyettes a palesztinok teljes támogatásáról beszélt a palesztin ENSZ-tagság kapcsán.¹³³

Carl Bildt, svéd külügyminiszter a kétállamos megoldás híve, de mindennek elérésére kívánt eszközként a tárgyalásos utat jelöli meg.¹³⁴

¹³⁰ Martonyi: Magyarország nincs döntési helyzetben a palesztin státus ügyében. Elérhető: <http://archiv1988tol.mti.hu/Pages/HirSearch.aspx?Pmd=1> (Utolsó nézet: 2012.04.22.)

¹³¹ General Assembly of the United Nations: Speech by Mr. Nicolas Sarkozy. Elérhető: <http://www.consulfrance-atlanta.org/spip.php?article3093> (Utolsó nézet: 2011. 10. 24.)

¹³² France Breaks With Obama On Palestinian Statehood Issue. Elérhető: http://www.nytimes.com/2011/09/22/world/middleeast/france-breaks-with-obama-on-palestinian-statehood-issue.html?_r=2 (Utolsó nézet: 2011. 10. 24.)

¹³³ Gilmore to back bid for Palestinian Statehood. Elérhető: <http://www.irishtimes.com/newspaper/world/2011/0926/1224304755295.html> (Utolsó nézet: 2011. 10. 25.)

¹³⁴ Carl Bildt receives Palestinian ambassador. Elérhető: <http://www.sweden.gov.se/sb/d/15079/a/174601> (Utolsó nézet: 2011. 10. 24.)

5.1.4. A német modell

Érdemes megemlíteni még Németország hezitálását a palesztin államiság kérdésében, hiszen a német álláspontot egyszerre befolyásolja a múlt, a transzatlanti igazodás és az arab országokkal kialakított jó gazdasági kapcsolatok. Angela Merkel 2011. május 5-én óva intette a palesztinokat a palesztin állam egyoldalú kinyilatkoztatásától, inkább a tárgyalásos úton történő békefolyamatot sürgette a felek között.¹³⁵ A német álláspont 2011 szeptemberében nem volt egyértelmű még, de valószínűsíthető, hogy az Egyesült Államok álláspontjával fog egyetérteni a német kancellár, ami a palesztin állam egyoldalú kinyilatkoztatását érinti.¹³⁶

5.2. Catherine Ashton, az EU kül- és biztonságpolitikai főképviselője

Catherine Ashton 2011. szeptember 27-én tartott beszédet az Európai Parlamentben, melyben kifejtette, hogy az Európai Unió a Közel-Keleti békefolyamatban aktív szerepet játszik az anyagi támogatások terén, valamint szintén aktív szereplőnek kell lennie a tárgyalásos úton kötött megegyezésekben is. Biztosítja a Gázai övezetben a gazdasági fellendítést és a humanitárius akciókat. Továbbá támogatja a Kvartett elképzeléseit, valamint egy adományozó konferencia összehívását.¹³⁷

Tehát Catherine Ashton és ezáltal az EU is teljes mértékben támogatja a Kvartett célkitűzéseit. A Kvartett képviselői: Ban Ki-moon ENSZ főtitár; Szergej Lavrov, Oroszország külügyminisztere; Hillary Rodham Clinton, az USA külügyminisztere; az EU kül- és biztonságpolitikai főképviselője: Catherine Ashton; valamint Tony Blair a Kvartett képviselője. 2011. szeptember 23-án nyilatkozatukban tudomásul vették Mahmúd Abbász ENSZ-tagfelvételi kérelmét, de a Kvartett továbbra is egyetért a Barack Obama által meghatározott törekvésekkel a palesztin-izraeli béke elérése

¹³⁵ Merkel Warns against unilateral recognition of Palestinian state. Elérhető: <http://www.haaretz.com/news/diplomacy-defense/merkel-warns-against-unilateral-recognition-of-palestinian-state-1.360065> (Utolsó nézet: 2011. 10. 24.)

¹³⁶ Deutschland will Allaingang der Palästinenser verhindern. Elérhető: <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/0,1518,767770,00.html> (Utolsó nézet: 2011. 10. 24.)

¹³⁷ Catherine Ashton. Elérhető: <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/11/608&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en> (Utolsó nézet: 2011. 10. 24.)

érdekében, vagyis támogatja a „földet békéért” elvet, az „útíttervet”, valamint a felek között már létrejött megállapodásokat. A tagok többlépcsős javaslattal álltak elő a palesztin-izraeli tárgyalások folytatására. Egy hónapon belül tárgyalást készítenek elő a feleknek. Céljuk, hogy 2012 végéig megállapodás szülessen. A palesztin államtörekvéseket a nemzetközi közösség egy adományozó konferenciával segítené, de a palesztin állam kialakulását tárgyalások útján képzelik el.¹³⁸

5.3. Vita az Európai Parlamentben

A palesztin ENSZ-tagság kérelmének az ügye az Európai Parlament 2011. szeptember 26-29. plenáris ülésén is nagy visszhangot keltett. Az EP megkérdőjelezhetetlennek tartja a palesztinok önrendelkezéshez való jogát – és ebből következően a saját államukhoz való jogukat – de kimondja, hogy Izrael számára is biztosítani kell a biztonságos határokat. Továbbá elismeri az 1967-es határokat és Jeruzsálemet mint két állam fővárosát¹³⁹. Az EP nem csak az államokat, hanem az EU kül- és biztonságpolitikai főképviselőjét is felszólította, hogy alakítsák ki az Unió álláspontját a palesztin ENSZ-tagság kérelméről, amelyekhez a tagállamok alkalmazkodjanak.¹⁴⁰

5.4. Összegzés az EU és a tagállamok álláspontjairól

Amennyiben az ENSZ Közgyűlésében szavazásra kerül a sor az Európai Unió tagállamai állásfoglalásra „kényszerülnek”, hogy támogatják-e a palesztinokat. A Közgyűlésben történő szavazásról egyelőre nem sok tagállam nyilatkozott, valamint az EU közös álláspontjának kialakítása is várat még magára.

¹³⁸ Middle East Quartet Statement. Elérhető: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/EN/foraff/124734.pdf (Utolsó nézet: 2011. 10. 24.)

¹³⁹ Rostoványi Zsolt: *Együttélésre ítélve. Zsidók és palesztinok küzdelme a Szentföldért*. Corvinus Kiadó, Budapest, 2006. 351-355. o.

¹⁴⁰ Az EP tárgyalásokra szólít fel Palesztina legitim kéréséről Elérhető: <http://www.europarl.europa.eu/hu/headlines/content/20110916FCS26869/11/html/Az-EP-t%C3%A1rgyal%C3%A1sokra-sz%C3%B3l%C3%ADt-fel-Palesztina-legitim-k%C3%A9r%C3%A9s%C3%A9r%C5%91l> (Utolsó nézet: 2011. 10. 24.)

Bár a Lisszaboni Szerződés megerősítette az Európai Parlament együttműködését a KKBP területén, ez még nem jelenti azt, hogy érdemi beleszólása lenne a közös külpolitikába. Ezt az állítást az a tény is alátámasztja, hogy bár a Parlament felszólította, de Catherine Ashton nem adott ki nyilatkozatot (2012. április 22-ig) arról, hogy mi az EU hivatalos és közös álláspontja a palesztin állam ENSZ-tagságának kérdéséről. Eközben Ashton a Kvartett munkáját és elképzeléseit aktívan támogatja. A közel-keleti békekötések felett őrködő Kvartett tagja az EU is, de a csoporton belül inkább Barack Obama elképzelései érvényesülnek.

6. Összegzés a közös külpolitikát érintő változásokról

Megfigyelhető, hogy a 2008-as gázai konfliktus idején érvényben lévő külpolitikai rendelkezések nem tették lehetővé, hogy az Európai Unióban egységes állásfoglalás jöhessen létre, illetve az Unió hivatalos állásfoglalása megszülessen. Egyrészt a tagállamok közötti véleménykülönbségek is érezhetőek voltak, másrészt a közös külpolitikát „irányító” szervek inkább egyfajta semleges álláspontra próbáltak helyezkedni, míg a tagállamok esetében érezhető volt a széthúzás és az eltérő viszonyok is kirajzolódtak.

2011-ben a Lisszaboni Szerződés már megteremtette a közös külpolitika hangját, azonban a palesztin államiság megvalósítására tett kísérletek kapcsán óvatosságból inkább más nemzetközi szervezetekben (pl. a Kvartettben) való együttműködésére koncentrált. Az Unió nyilatkozatának hiánya szintén a tagállami megosztottságra vezethető vissza. Tehát a legújabb szerződési módosítások sem tudják garantálni az egységes külpolitikai együttműködést, ha az uniós államok között nincs egyetértés.

Van-e eltolódás a kormányközi jelleg felől a szupranacionális felé? A Lisszaboni Szerződés újításai fejlődésnek számítanak a közös külpolitika életében, amely együttműködést megalakulása óta nem a nagyléptékű, viharos lendületű előrelépések jellemeznék. Azonban a tagállamok közötti együttműködések karakterét a kormányköziség jellemzőivel lehetne a legjobban leírni. Bár kétségtelen, hogy rendelkezésre állnak bizonyos lehetőségek, valamint érezhetőek a szupranacionális jelleget támogató törekvések a külpolitikai együttműködések kapcsán, azonban a gyakorlatban történő megvalósulásuk még várat magára. Legfőképpen a kormányköziséget „támogató” és a szupranacionális jelleget „késleltető” tényezőknek számítanak a közvéleményt és a tagállamokat is megosztó konfliktusok, például a palesztin-izraeli konfliktus.

Tulajdonképpen a fent feltett kérdésre leginkább az ENSZ Közgyűlésének szavazása a palesztin kérelem kapcsán adná meg a választ. Eddig sem Catherine Ashton, sem a tagországok nem kényszerültek rá a hivatalos állásfoglalásokra. A Lisszaboni Szerződés megteremtette a lehetőséget, hogy az Európai Unió kialakíthassa, illetve hallathassa az „egységes” hangját. Viszont az EU közös kül- és biztonságpolitikai főképviselőjének nyilatkozatához az Unió valamennyi tagországának illesztenie kellene a véleményét,

illetve azzal ellentétesen nem foglalhatna állást. Mindenképpen érdekes következtetéseket és további kutatási területet ígérnek a palesztin államiság kapcsán kibontakozó jövőbeni események.

Irodalomjegyzék

Könyvek:

- Arató Krisztina – Koller Boglárka: *Európa utazása*. Gondolat Kiadói Kör, Budapest, 2009.
- Bácskay András: Az ókori Kelet (Kr.e. VI. évezred – Kr.u. 4. század). In: Salamon Konrád (szerk.): *Világtörténet*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2006. 84-194. o.
- Chapman, Colin: *Kié az ígért földje? Elhúzódó válság Izraelben és Palesztinában*. Magyarországi Református Egyház Kálvin János Kiadója, Budapest, 2003.
- Goldschmidt, Arthur Jr.: *A Közel-Kelet rövid története*. Maecenas Könyvek, Budapest, 1997.
- Horváth Zoltán – Ódor Bálint: *Az Európai Unió szerződéses reformja. Az Unió Lisszabon után*. HVG-Orac, Budapest, 2008.
- Horváth Zoltán: *Kézikönyv az Európai Unióról*. HVG-Orac, Budapest, 2007.
- Huntington, Samuel P.: *A civilizációk összecsapása és a világrend átalakulása*. Európa Könyvkiadó Kft., Budapest, 2008.
- Rostoványi Zsolt: *Együttélésre ítélve. Zsidók és palesztinok küzdelme a Szentföldért*. Corvinus Kiadó, Budapest, 2006.
- Salamon Konrád: A rövid 20. század (1914-1991). In: Salamon Konrád (szerk.): *Világtörténet*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2006. 962-1201. o.

Internetes források:

- A „trojka” és 3 millió euró indul a Közel-Keletre. In: www.euractiv.hu
<http://www.euractiv.hu/kulpolitika/hirek/a-trojka-es-3-millio-euro-indul-a-kzel-keletre-001324> Utolsó nézet: 2010. 04. 12.
- A gázai válsággal kapcsolatos magyar álláspont.
http://www.mfa.gov.hu/kum/hu/bal/Aktualis/Miniszeri_allasfoglalasok/GK_Mazsihsz_090113.htm Utolsó nézet: 2010. 04. 14.
- A megosztott EU egyesülésre szólítja fel a palesztinokat. In: www.euractiv.hu
<http://www.euractiv.hu/kulpolitika/hirek/a-megosztott-eu-egyeslesre-szolitja-fel-a-palesztinokat-001381> Utolsó nézet: 2010. 04. 14.
- A palesztin állam kérdése az ENSZ előtt. Előadó: Gazdik Gyula, Törő Csaba Elérhető:
<http://www.kulugyiintezet.hu/events/default.asp?id=KEIDTQ> (Utolsó nézet: 2011. 10. 24.)
- Außenpolitik. Regionale Schwerpunkte. Naher und Mittlerer Osten. Deutsche Politik im Nahen Osten. <http://www.auswaertiges-amt.de/diplo/de/Aussenpolitik/RegionaleSchwerpunkte/NaherUndMittlererOsten/NO-DeutschePolitik.html> Utolsó nézet: 2010. 04. 14.

- Az EP tárgyalásokra szólít fel Palesztina legitim kéréséről Elérhető:
<http://www.europarl.europa.eu/hu/headlines/content/20110916FCS26869/11/html/Az-EP-t%C3%A1rgyal%C3%A1sokra-sz%C3%B3l%C3%ADt-fel-Palesztina-legitim-k%C3%A9r%C3%A9s%C3%A9r%C5%91l>(Utolsó nézet: 2011.
- Az EU szorosabbra fűzi a szomszédaival ápoltságát és támogatja azok reformtörekvéseit. Az Európai Bizottság beszámolója a 2008-as ENP végrehajtásáról.
<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/09/625&format=HTML&aged=0&language=HU&guiLanguage=en> Letöltve: 2010. 04. 12.
- Az Európai Parlament 2009. február 18-i állásfoglalása a humanitárius segítségnyújtásról a gázai övezetben. In: www.eur-lex.europa.eu <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:076E:0001:0003:hu:PDF> Letöltve: 2010. 04. 13.
- Az Európai Parlament állásfoglalása a közel-keleti/Gázai övezetbeli helyzetről.
<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=MOTION&reference=B6-2009-0057&format=XML&language=HU> Utolsó nézet: 2010. 04. 13.
- Az Európai Unió Tanácsa. Hatályba lépett a Lisszaboni Szerződés.
<http://www.consilium.europa.eu/showFocus.aspx?id=1&focusId=422&lang=hu> Utolsó nézet: 2010. 04. 12
- Az Európai Unióról Szóló Szerződés és az Európai Unió Működéséről Szóló Szerződés Egységes Szerkezetbe foglalt változata. 28- 41.o. Elérhető:
http://europa.eu/lisbon_treaty/full_text/index_en.htm (Utolsó nézet: 2011. 10. 23.)
- Barack Obama elnök kairói beszéde. In: www.grotius.hu
http://www.grotius.hu/doc/pub/DJXZDS/2009_47_barack_obama.pdf Letöltve: 2010. 04. 12.
- Bóka Éva: Az európai egység gondolat politikai esztörténete. Elérhető:
http://www.ivan-herman.net/Eva/Textbooks_Articles/Tananyag.pdf (Letöltve: 2012.04.02.)
- Carl Bildt receives Palestinian ambassador. Elérhető:
<http://www.sweden.gov.se/sb/d/15079/a/174601> (Utolsó nézet: 2011. 10. 24.)
- Catherine Ashton. Elérhető:
<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/11/608&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en> (Utolsó nézet: 2011. 10. 24.)
- Council of the European Union. Press Realise. 2921st Council meeting. External Relations. Brussels, 26 January 2009.
http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/gena/105561.pdf Letöltve: 2010. 04. 13.
- Council of the European Union. Press Realise. 2926th Council meeting. External Relations. Brussels, 23 February 2009.
http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/gena/106331.pdf Letöltve: 2010. 04. 13

Czékus Bálint: Európa újragondolása – a nemzetállam az Európai Unióban. Elérhető: http://www.grotius.hu/doc/pub/KLVIPO/64%20czekus_balint.pdf (Letöltve: 2012.03.02.)

David Cameron: Speech to the UN General Assembly Elérhető: <http://www.newstatesman.com/global-issues/2011/09/arab-world-region-libya-act> (Utolsó nézet: 2011. 10. 25.)

Déclaration des représentants du Quator. Elérhető: <http://unispal.un.org/unispal.nsf/fdc5376a7a0587a4852570d000708f4b/bfb3858c623f4a8085256b98004da30d?OpenDocument> (Utolsó nézet: 2011. 10. 24.)

Deutschland will Allaingang der Palästinenser verhindern. Elérhető: <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/0,1518,767770,00.html> (Utolsó nézet: 2011. 10. 24.)

Ed Koch – Talk to Aljazeera. Elérhető: <http://english.aljazeera.net/programmes/talktojazeera/2011/10/2011102210343662622.html> (Utolsó nézet: 2011. 10. 24.)

Egypt protests: Israel watches anxiously. Elérhető: <http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-12338222> (Utolsó nézet: 2011. 10. 24.)

EP-állásfoglalás a gázai helyzetről. http://www.europarl.europa.eu/news/expert/infopress_page/030-46100-012-01-03-903-20090113IPR46099-12-01-2009-2009-true/default_hu.htm Utolsó nézet: 2010. 04. 13.

EU Leaders Debate whether to Condemn Israel for UN Bombings. <http://www.israelnationalnews.com/News/News.aspx/129599> Utolsó nézet: 2010. 04. 14.

EU leaders promote ‘lasting peace’ for Gaza. In: www.euractiv.com <http://www.euractiv.com/en/foreign-affairs/eu-leaders-promote-lasting-peace-gaza/article-178611> Utolsó nézet: 2010. 04. 14.

EU voice in the UN General Assembly. http://www.europa-eu-un.org/articles/en/article_10999_en.htm (Utolsó nézet: 2011. 10. 23.)

EUBAM Rafah. Elérhető: <http://www.eubam-rafah.eu> (Utolsó nézet: 2012.04.17.)

EUPOL COPPS <http://www.consilium.europa.eu> (Utolsó nézet: 2012.04.17.)

Európai Külügyi Szolgálat. http://eeas.europa.eu/background/index_hu.htm (Utolsó nézet: 2012. 04. 21.)

European Comission Trade. Israel. http://ec.europa.eu/trade/creating-opportunities/bilateral-relations/countries/israel/index_en.htm Utolsó nézet: 2010. 04. 13.

European Comission Trade. Occupied Palestinian Territory. <http://ec.europa.eu/trade/creating-opportunities/bilateral-relations/countries/palestine/> Utolsó nézet: 2010. 04. 13.

European Comission. European Neighbourhood Policy. Refence documents. http://ec.europa.eu/world/enp/documents_en.htm Utolsó nézet: 2010. 04. 14.

- Gazdik Gyula (2009): A gázai válság. In: www.grotius.hu
http://www.grotius.hu/doc/pub/RRSAUL/2009_52_gazdik_gyula.pdf Letöltés ideje: 2010. 04. 12.
- General Assembly of the United Nations: Speech by Mr. Nicolas Sarkozy Elérhető: <http://www.consulfrance-atlanta.org/spip.php?article3093> Utolsó nézet: 2011. 10. 24.) France Breaks With Obama On Palestinian Statehood Issue. Elérhető: http://www.nytimes.com/2011/09/22/world/middleeast/france-breaks-with-obama-on-palestinian-statehood-issue.html?_r=2 (Utolsó nézet: 2011. 10. 24.)
- Gilmore to back bid for Palestinian Statehood. Elérhető: <http://www.irishtimes.com/newspaper/world/2011/0926/1224304755295.html> (Utolsó nézet: 2011. 10. 25.)
- House of Commons statement of Gaza. Foreign Secretary, David Miliband, made a statement in the House of Commons on the „appalling situation in Gaza”. <http://www.fco.gov.uk/en/news/latest-news/?view=PressS&id=12232205> Utolsó nézet: 2010. 04. 14.
- Israel profile. Elérhető: <http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-14628835> (Utolsó nézet: 2012.04.22.)
- Israel's moratorium on settlement building in West Bank ends. Elérhető: http://articles.cnn.com/2010-09-26/world/israel.settlement.moratorium_1_danny-danon-future-palestinian-state-palestinian-response?_s=PM:WORLD (Utolsó nézet: 2011. 10. 24.)
- Israelisch-palästinensischer Konflikt. Was tut die Europäische Union, um den Friedensprozess zu unterstützen? <http://www.auswaertiges-amt.de/diplo/de/Aussenpolitik/RegionaleSchwerpunkte/NaherUndMittlererOsten/IsraelischPalaestinensischerKonflikt.html> Utolsó nézet: 2010. 04. 14.
- J. Nagy László (2007): Az euromediterrán partnerség. In: www.grotius.hu
http://www.grotius.hu/doc/pub/VZUXLF/j_nagy_laszlo-mediterraneum.pdf Letöltve: 2010. 04. 12.
- Javier Solana beszéde az Európai Parlamentben. <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=CRE&reference=20090218&secondRef=ITEM-014&format=XML&language=HU> Utolsó nézet: 2010. 04. 14.
- Javier Solana. <http://www.consilium.europa.eu/javier-solana-offline/javier-solana-new-home-page?lang=en> (Utolsó nézet: 2012.04.18.)
- Kül- és biztonságpolitika. In: *Az Európai Unió portálja*
http://europa.eu/pol/cfsp/index_hu.htm Utolsó nézet: 2010. 04. 12.
- Külsőkapcsolatok. A Földközi-tenger térségével és a Közel-Kelet országaival fennálló kapcsolatok elmélyítéséért. In: *Az Európai Unió portálja*.
http://europa.eu/pol/ext/index_hu.htm Utolsó nézet: 2010. 04. 12.
- Lisszaboni Szerződés. Az Európai Unió a világban.
http://europa.eu/lisbon_treaty/glance/external_relations/index_hu.htm Utolsó nézet: 2010. 04. 12.

- Lisszaboni Szerződés. <http://eur-lex.europa.eu/JOHtml.do?uri=OJ:C:2007:306:SOM:HU:HTML> Letöltve: 2010. 04. 12.
- Magyarország cselekvési területei. In: *Magyarország Külkapcsolati Stratégiája*. http://www.mfa.gov.hu/kum/hu/bal/Kulpolitikank/kulkapcsolati_strategia/hu_kulcapcs_strat.htm Utolsó nézet: 2010. 04. 14.
- Mahmúd Abbász palesztin elnök az EP-ben. http://www.europarl.europa.eu/news/expert/briefing_page/48112-033-02-06-20090203BRI48111-02-02-2009-2009/default_p001c001_hu.htm Utolsó nézet: 2010. 04. 14.
- Martonyi: Magyarország nincs döntési helyzetben a palesztin státusz ügyében Elérhető: <http://archiv1988tol.mti.hu/Pages/HirSearch.aspx?Pmd=1> (Utolsó nézet: 2012.04.22.)
- Merkel Warns against unilateral recognition of Palestinian state. Elérhető: <http://www.haaretz.com/news/diplomacy-defense/merkel-warns-against-unilateral-recognition-of-palestinian-state-1.360065> (Utolsó nézet: 2011. 10. 24.)
- Middle East protests: Country by country Elérhető: <http://www.bbc.co.uk/news/world-12482291> (Utolsó nézet: 2011. 10. 25.)
- Middle East Quartet Statement. Elérhető: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/EN/foraff/124734.pdf (Utolsó nézet: 2011. 10. 24.)
- Molnár Anna (2009): Olaszország hozzájárulása a közös biztonsághoz. In: *www.grotius.hu* http://www.grotius.hu/doc/pub/MOJMFS/2009_18_moln%C3%A1r%20anna.pdf Letöltve: 2010. 04. 14.
- N. Rózsa Erzsébet (2009): Gáza előtt, Gáza után – a gázai intervenció regionális és nemzetközi összefüggései. In: *www.grotius.hu* http://www.grotius.hu/doc/pub/EUUMA/n_rozsa_erzsebet-gaza_elott_gaza_utan.pdf
- Nemzetközi háborúk, konfliktusok és válságok. In: *Euroatlanti Biztonságpolitika Forrásgyűjtemény CD*. http://www.playhold.com/www.ckke.hu/index_10103000.php Letöltve: 2010. 04. 12.
- Obama's Address to UN General Assembly, 2011. Elérhető: <http://www.cfr.org/united-states/obamas-address-un-general-assembly-2011/p25984> (Utolsó nézet: 2011. 10. 24.)
- Oslói megállapodások. Elvi nyilatkozat. 1993. 09. 13. In: *www.grotius.hu* <http://grotius.hu/publ/displ.asp?id=JNVXDG> Utolsó nézet: 2010. 04. 12.
- Palestinian bid for full membership at UN. Elérhető: <http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-13701636> Utolsó nézet: 2011. 10. 24.)
- Palestinian National Authority. Directorate General of Aid Management and Coordination. <http://db.mop.gov.ps/amc/donorprofile.asp> Utolsó nézet: 2010. 04. 13.
- Palestinian territories profile. Elérhető: <http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-14630174> (Utolsó nézet: 2012.04.22.)

- Paragi Beáta (2007): Sokféleség az egységben. Az Európai Unió tagállamainak a közel-keleti konfliktushoz való viszonya. In: www.grotius.hu
[http://www.grotius.hu/doc/pub/OIHEVS/paragi beáta - sokféleség az egységben.pdf](http://www.grotius.hu/doc/pub/OIHEVS/paragi%20beata%20-%20sokfeleseg%20az%20egsegben.pdf)
 Letöltve: 2010. 04. 12.
- Párizsi nyilatkozat a Mediterrán Unióról. 2007. 08. 13. In: www.grotius.hu
<http://www.grotius.hu/publ/displ.asp?id=SJRIGV> Utolsó nézet: 2010. 04. 13.
- Párizsi nyilatkozat a Mediterrán Unióról. In: www.grotius.hu
<http://www.grotius.hu/doc/pub/SJRIGV/51%20p%C3%A1rizsi%20nyilatkozat%20a%20mediterr%C3%A1n%20uni%C3%B3r%C3%B3l.pdf> Letöltve: 2010. 04. 13.
- Peace Process. Meetings on the situation in Gaza at the UN Security Council (New York, January 6, 2009) In: France Diplomatie
http://www.diplomatie.gouv.fr/en/country-files_156/israel-palestinian-territories_290/peace-process_2155/meetings-on-the-situation-in-gaza-at-the-un-security-council-06.01.09_12436.html Utolsó nézet: 2010. 04. 14.
- Pöttering: Azonnali humanitárius segítséget a Gázai-övezetben.
http://www.europarl.europa.eu/search/highlight.do?terms=g%C3%A1zai%20konfliktus&hitLocation=http://www.europarl.europa.eu/news/expert/infopress_page/030-45935-012-01-03-903-20090112IPR45934-12-01-2009-2009-true/default_hu.htm
 Utolsó nézet: 2010. 04. 13.
- President Barack Obama's remarks to the United Nations General Assembly as prepared for delivery. Elérhető:
http://www.un.org/en/ga/65/meetings/generaldebate/Portals/1/statements/634209239344218750US_en.pdf (Utolsó nézet: 2011. 10. 24.)
- Press Releases. Conference in support of the Palestinian economy for the reconstruction of Gaza. Speech given by M. Nicolas Sarkozy, president of the republic. In: *Consulate General of France in Jerusalem*. http://www.consulfrance-jerusalem.org/france_jerusalem/spip.php?article2079#CONFERENCE-IN-SUPPORT-OF-THE Utolsó nézet: 2010. 04. 14.
- Resoconto audizione Ministro Frattini sulla situazione a Gaza.
http://www.esteri.it/MAE/EN/Sala_Stampa/ArchivioNotizie/Interventi/2009/01/20090107_DirettaAudizione_Ministro.htm?LANG=EN Utolsó nézet: 2010. 04. 14.
- Situation in the Middle East: conclusions of the European Union Foreign affairs Council (December 9, 2009). In: France Diplomatie
http://www.diplomatie.gouv.fr/en/european-union_157/eu-in-the-world_1491/eu-middle-east_1502/situation-in-the-middle-east-conclusions-of-the-european-union-foreign-affairs-council-09.12.09_13457.html Utolsó nézet: 2010. 04. 14.
- Speech by Federal Chancellor Angela Merkel at the 45th Munich Security Conference on 7 February 2009.
http://www.bundesregierung.de/nn_6516/Content/EN/Reden/2009/2009-02-07-rede-merkel-sicherheitskonferenz-en.html Utolsó nézet: 2010. 04. 14.
- Summary of remarks to the press by Javier SOLANA, EU High Representative for the CFSP on the Gaza crisis.
http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/EN/discours/105460.pdf Letöltve: 2010. 04.12.

Szerződés az Európai Unióról. 11. cikk (1) és (2) bekezdés.

http://www.euvonal.hu/kulugy/upload/M_26/rek5/7.pdf Letöltve: 2010. 04. 12

Szerződés az Európai Unióról. http://www.euvonal.hu/kulugy/upload/M_26/rek5/7.pdf
Letöltve: 2010. 04. 12.

The Czech Presidency to Lead the EU Delegation Heading for the Middle East.

<http://www.eu2009.cz/en/news-and-documents/news/yxyx-4645/> Utolsó nézet: 2010. 04. 14.

The Euro-Mediterranean Partnership. In: *France Diplomatie*.

http://www.diplomatie.gouv.fr/en/european-union_157/eu-in-the-world_1491/eu-mediterranean-dialogue_1498/the-euro-mediterranean-partnership_2853.html Utolsó nézet: 2010. 04. 13.

The Situation in Gaza. Elérhető:

<http://www.maec.es/en/MenuPpal/Actualidad/ComunicadosDGComExterior/Paginas/1comunicado20090104EN.aspx> (Utolsó nézet: 2012.04.22.)

Tomolya János (2007): *A „34 napos” izraeli-libanoni háború.*

http://www.zmne.hu/kulso/mhtt/hadtudomany/2007/1/2007_1_8.pdf Letöltve: 2010. 04. 12.

Topolánek az EP-ben mutatta be a cseh elnökség programját.

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=IM-PRESS&reference=20081217BRI45151&secondRef=ITEM-002-HU&format=XML&language=HU> Utolsó nézet: 2010. 04. 12.

UN Assembly – Intensive week for Frattini, with talks on the Middle East, Lybia and Somalia

Elérhető:

http://www.esteri.it/MAE/EN/Sala_Stampa/ArchivioNotizie/Approfondimenti/2011/09/20110926_AssembleaOnu.htm (Utolsó nézet: 2011. 10. 24.)

WEU today (2000). Elérhető: <http://www.weu.int/> (Utolsó nézet: 2011. 10. 22.)